

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
νο. 76402
Αρ.
ταξ.

M.Sc. ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΣΗ

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Κώστας Πεχλιβάνος".

Καθηγητής : κος Πεχλιβάνος

Φοιτήτρια : Διαγουμά Άννα

ΑΘΗΝΑ 2004

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

0 000000 524339

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ

2.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ

2.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

2.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

2.4. ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ

3. ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

4. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ: ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

4.1 ΕΝΔΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

4.2 ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

4.3 ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

4.4 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ.

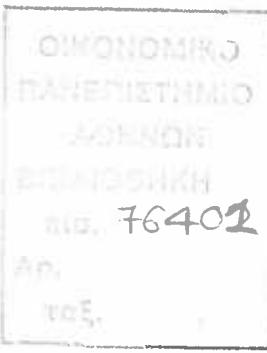
4.5 ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.

5. ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το 1950 ο Βρετανός πολιτικός Ονίνστον Τσώρτσιλ μίλησε περί της δημιουργίας των « Ηνωμένων πολιτειών της Ευρώπης». Σήμερα το όραμα αυτό φαίνεται να παίρνει σάρκα και οστά με τη μορφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός υπερεθνικού οργανισμού που παρόλα τα προβλήματα και τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει η δυναμική του κρίνεται αναμφίβολα ελπιδοφόρα. Προμαχώνας του όλου εγχειρήματος είναι δίχως άλλο η οικονομική ολοκλήρωση. Είναι πλέον κοινή διαπίστωση πως η οικονομία αποτελεί τη σπονδυλική στήλη μιας τέτοιας ένωσης και αυτή θα παίξει το σημαντικότερο ρόλο στην εδραίωση της ενωμένης Ευρώπης. Είναι λοιπόν παραπάνω από αναμενόμενο το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια πάνω σε θέματα συντονισμού και σωστής χάραξης των οικονομικών πολιτικών της Ευρώπης.

Κύριος σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει τις διάφορες απόψεις γύρω από την χάραξη των φορολογικών πολιτικών που αφορούν στις εταιρίες. Μέσα στα τελευταία χρόνια τα φορολογικά συστήματα των κρατών μελών της Ε.Ε. έχουν τροποποιηθεί σημαντικά και μπορούμε να πούμε πως παρουσιάζουν μια σύγκλιση . Στη συνέχεια της εργασίας θα αναφερθούμε στις έννοιες της εταιρικής φορολογικής εναρμόνισης και του εταιρικού φορολογικού ανταγωνισμού και θα παρουσιάσουμε συνοπτικά μερικά από τα υποδείγματα που τις υποστηρίζουν, καθώς και την εμπειρική τους αξιολόγηση. Ακολούθως θα γίνει μία αναφορά στις δυσκολίες που υπάρχουν στην εφαρμογή ενός κοινού εταιρικού φορολογικού συστήματος , τις προτεινόμενες λύσεις και τα τέσσερα μοντέλα εταιρικής φορολόγησης που έχουν προταθεί, ενώ στο τέλος θα αναφερθούμε στις θεσμικές εξελίξεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το οικονομικό περιβάλλον έχει αλλάξει σημαντικά μέσα στην δεκαετία του '90. Το μεγάλο κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών που παρατηρήθηκε σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου και την αύξηση της κινητικότητας των παραγωγικών συντελεστών οδήγησαν στην δημιουργία φορολογικών παραδείσων. Η απελευθέρωση της κεφαλαιακής αγοράς, η πλήρης κινητικότητα του κεφαλαίου και η αύξηση του αριθμού των πολυεθνικών εταιριών είναι μερικές ακόμα από τις μεταβολές που σε συνδυασμό με την δημιουργία της ενιαίας αγοράς, αλλάζουν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται την φορολογική πολιτική τους οι χώρες της Ε.Ε..

Η ύπαρξη διαφορετικών φορολογικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση δυσχεραίνει την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, καθώς πολλές φορές οι φορολογικοί νόμοι των κρατών δεν είναι συμβατοί ενώ οι διαφορές που υπάρχουν στα φορολογικά συστήματα μπορεί να οδηγούν σε μη σωστή κατανομή των πόρων και έτσι οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να χάνουν μέρος της ανταγωνιστικότητας τους.

Από μακροοικονομική σκοπιά τα κράτη μέλη έχουν δύο σκοπούς: να έχουν ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς σύμφωνα με το Stability and Growth Pact και να μειώσουν την ανεργία. Το μόνο μέσο που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων τους αυτών είναι η δημοσιονομική πολιτική, αφού πλέον η νομισματική πολιτική ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Είναι λοιπόν είναι εμφανές πως η φορολογική πολιτική είναι το τελευταίο όπλο που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη για να πετύχουν τους στόχους τους και είναι αναμενόμενο να υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον γύρω από την άσκηση της φορολογικής πολιτικής.

Η φορολογία των φυσικών προσώπων θεωρείται πως δεν επηρεάζει την οικονομική ολοκλήρωση, έτσι το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής επικεντρώνεται στην φορολογία των επιχειρήσεων και αυτό συμβαίνει λόγω της μεγάλης κινητικότητας του συντελεστή κεφάλαιο. Με την πλήρη απελευθέρωση της κεφαλαιακής αγοράς το κεφάλαιο μπορεί να μετακινείται χωρίς περιορισμούς και οι χώρες προκειμένου να προωθήσουν την ανάπτυξη τους και να μειώσουν την ανεργία προσπαθούν να προσελκύσουν επενδυτικά κεφάλαια εγχώρια και ξένα. Για το σκοπό αυτό λαμβάνουν διάφορα ευνοϊκά φορολογικά μέτρα, όπως

χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και περιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Σκοπός των κρατών είναι να προσελκύσουν ξένα κεφαλαία, να αυξήσουν τα συνολικά φορολογικά τους έσοδα και να αυξήσουν την ευημερία των πολιτών τους. Στην προσπάθεια τους αυτή τα κράτη μπορεί να ακολουθήσουν ανταγωνιστικές πολιτικές που σαν συνέπεια τους μπορεί να έχουν τη μείωση των φορολογικών εσόδων, την μη αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση παραγωγικών πόρων ή ακόμα και τη μετακύληση φορολογικών επιβαρύνσεων σε συντελεστές που παρουσιάζουν χαμηλή κινητικότητα, όπως είναι η εργασία.

Ως προς την άσκηση της εταιρικής φορολογικής πολιτικής μέσα στην Ένωση έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις, άλλες υποστηρίζουν την πλήρη φορολογική εναρμόνιση, άλλες τον συντονισμό της φορολογικής πολιτικής και άλλες πάλι θεωρούν πως η ύπαρξη φορολογικού ανταγωνισμού έχει ευεργετικά αποτελέσματα. Οι απόψεις αυτές υποστηρίζονται με οικονομικά μοντέλα και υπάρχουν και εμπειρικά δεδομένα που τις επιβεβαιώνουν. Κύριος λόγος για την ύπαρξη τόσων πολλών απόψεων είναι η δυσκολία στην μέτρηση των πραγματικών φορολογικών συντελεστών και η πολυπλοκότητα των φορολογικών συστημάτων που εφαρμόζονται σήμερα. Αξίζει να σημειωθεί πως σε αυτή την πολυγνωμία οφείλεται και η σχετική αργοπορία που υπάρχει στην Ε.Ε. για αποφάσεις που σχετίζονται με τη φορολογική πολιτική.

1. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ.

Σε γενικές γραμμές οι φόροι είναι πόροι που συλλέγει το κράτος προκειμένου να μπορεί να παράγει δημόσια αγαθά και να παρέχει τις υπηρεσίες του. Οι φόροι χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών για κοινωνικές παροχές και έργα υποδομής. Η παιδεία, η εθνική άμυνα, το οδικό δίκτυο, η ασφάλεια μέσα στη χώρα είναι μερικά μόνο από τα αγαθά των οποίων η παραγωγή χρηματοδοτείται από τα φορολογικά έσοδα. Ακόμα το κράτος χρησιμοποιεί τους φόρους για να αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες, μέσω της αναδιανομής των πόρων, ενώ ένας ακόμα λόγος επιβολής των φόρων είναι η ανάγκη για εσωτερίκευση των εξωτερικοτήτων που οφείλονται σε ατέλειες της αγοράς.

Με την φορολογική πολιτική το κάθε κράτος διαμορφώνει ένα πλαίσιο κανόνων που να εξυπηρετεί τους βασικούς του στόχους όπως είναι η σταθεροποίηση και η ανάπτυξη της οικονομίας, η μείωση της ανεργίας, η καταπολέμηση του πληθωρισμού και η τόνωση των επενδύσεων με την αύξηση της αποταμίευσης. Είναι εμφανές πως με την κατάλληλη φορολογική πολιτική μπορεί να αυξηθεί η κοινωνική ευημερία.

Από την άλλη πλευρά πρέπει να τονιστεί πως η επιβολή φορολογίας αποτελεί ένα είδος παρέμβασης στη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς και μειώνει την οικονομική αποτελεσματικότητα. Από οικονομική σκοπιά, η φορολογία μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο σε ένα περιβάλλον που δεν είναι άριστο (second best). Με άλλα λόγια, οι ατέλειες της αγοράς, όπως η ύπαρξη εξωτερικοτήτων νομιμοποιούν την ύπαρξη κρατικής οικονομικής πολιτικής, της οποίας αναπόσπαστο κομμάτι είναι και η φορολογική πολιτική. Κάθε παρέμβαση όμως προκαλεί στρεβλώσεις. Έτσι και η φορολόγηση αν και διορθώνει ορισμένες ατέλειες της αγοράς, δημιουργεί άλλα προβλήματα. Εκτός από το οικονομικό κόστος το οποίο είναι σχετικά εύκολο να υπολογιστεί με βάση την οικονομική επιβάρυνση, οι φορολογούμενοι έχουν ένα κόστος που δεν είναι τόσο εμφανές και προκύπτει από την στρέβλωση ή αλλαγή των προτιμήσεων τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, η επιβολή φόρων σε μια δραστηριότητα ή ένα αγαθό μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος ή και την μεταβολή ακόμα της κατανάλωσης ή παραγωγής (παράγεται λιγότερο το αγαθό που φορολογείται περισσότερο και αυξάνεται το απαιτούμενο ποσοστό

απόδοσης της επένδυσης ή καταναλώνεται λιγότερο το αγαθό που φορολογείται περισσότερο). Οι μεταβολές αυτές στις προτιμήσεις και τις συμπεριφορές ενέχουν ένα επιπλέον κόστος εκτός από το οικονομικό, το οποίο μπορεί να αποδοθεί καλύτερα με την βοήθεια καμπυλών αδιαφορίας και αντισταθμισμένων καμπυλών ζήτησης. Επομένως, πριν την επιβολή κάποιου φόρου θα πρέπει να γίνεται μια μέτρηση κόστους ωφέλειας. Αξίζει να σημειωθεί πως το μοναδικό είδος φόρων που δεν προκαλεί στρεβλώσεις είναι οι εφάπαξ φόροι, αλλά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διαρκή χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών.

Ειδικότερα, για τις εταιρίες η επιβολή φόρων σε ορισμένες δραστηριότητες έχει σαν αποτέλεσμα τον επηρεασμό των επενδυτικών αποφάσεων και την μεταβολή των αποφάσεων για το επίπεδο παραγωγής. Για παράδειγμα μπορεί να επιλεγούν τοποθεσίες (κράτη) τα οποία διαφορετικά δεν θα επιλέγονταν γιατί η παραγωγή σε αυτά δεν είναι η πιο αποτελεσματική, ή να κατευθυνθούν πόροι στην παραγωγή αγαθών που και πάλι η παραγωγή τους δεν είναι η πιο αποτελεσματική, ή ακόμα και να μεταβληθεί το επίπεδο παραγωγής γιατί από ένα σημείο και μετά η φορολογική επιβάρυνση μπορεί να λειτουργεί σαν αντικίνητρο για την αύξηση της παραγωγής.

Εκτός όμως από το κόστος που αντιμετωπίζουν οι εταιρίες (και οι καταναλωτές αφού η μείωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων επιβαρύνει τελικά αυτούς) υπάρχει και το πολιτικό κόστος που βαρύνει αυτούς που χαράσσουν τη φορολογική πολιτική. Δηλαδή οι κυβερνήσεις που επιβάλουν κάποιους φόρους ή θεσπίζουν λιγότερο ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους, κινδυνεύουν να χάσουν τις επόμενες εκλογές. Αυτό μπορεί να συμβεί κυρίως όταν με σκοπό την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων προσφέρουν χαμηλή φορολογική επιβάρυνση στο συντελεστή κεφάλαιο και για την κάλυψη των κρατικών δαπανών επιβαρύνεται επιπλέον ο συντελεστής εργασία.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΚΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ

Τα πιο βασικά χαρακτηριστικά του εταιρικού φορολογικού συστήματος είναι οι φορολογικοί συντελεστές και η φορολογική βάση. Είναι λοιπόν απαραίτητο να γνωρίζουμε τα είδη των φορολογικών συντελεστών και τον τρόπο προσδιορισμού της φορολογικής βάσης.

Οι θεσμικοί φορολογικοί συντελεστές είναι το πιο απλό μέσο μέτρησης της εταιρικής φορολογίας, αλλά όχι και το πιο αντιπροσωπευτικό. Το ύψος των συντελεστών αυτών καθορίζεται ρητά από τις φορολογικές αρχές κάθε χώρας. Με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν για τα έτη 1982 ως 2001, οι θεσμικοί φορολογικοί συντελεστές μειώνονται στις χώρες της Ε.Ε., με εξαίρεση την Ιταλία και την Ισπανία όπου αυξήθηκαν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες και την Ιρλανδία που έμειναν σταθεροί.

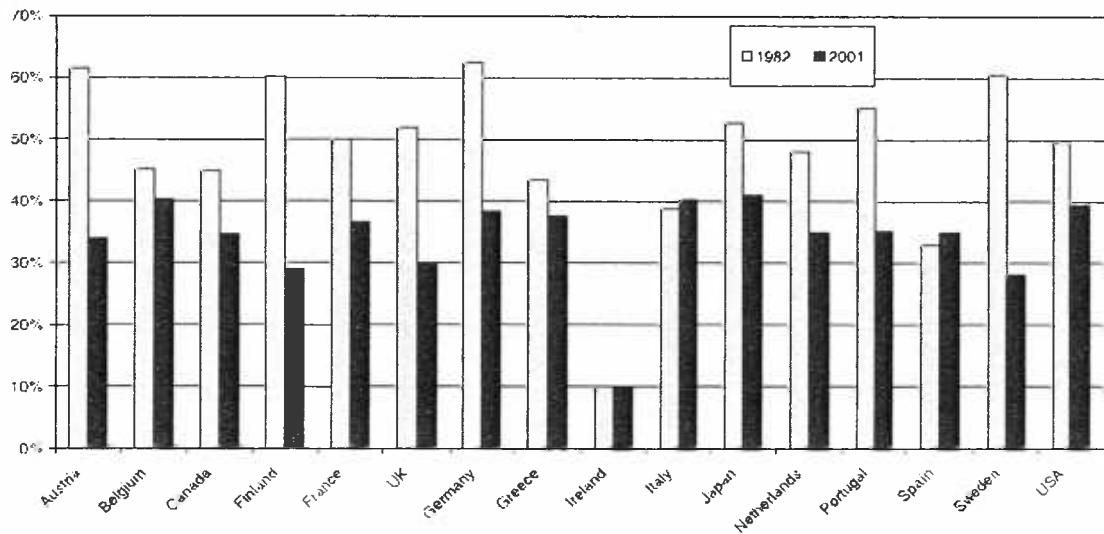
Πρέπει να τονιστεί πως οι θεσμικοί φορολογικοί συντελεστές από μόνοι τους δεν μπορούν να δώσουν μια σαφή εικόνα για τα φορολογικά έσοδα μιας χώρας και αυτό γιατί για τον προσδιορισμό των εταιρικών φορολογικών εσόδων σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η φορολογική βάση. Επομένως υψηλοί θεσμικοί φορολογικοί συντελεστές, δεν συνεπάγονται και υψηλά φορολογικά έσοδα.(διάγραμμα 1.)

Ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής είναι η διαφορά του απαιτούμενου οριακού ποσοστού απόδοσης μίας επένδυσης πριν την επιβολή των φόρων και του οριακού ποσοστού απόδοσης που απαιτείται μετά την επιβολή των φόρων. Είναι φανερό πως όσο μεγαλύτερος είναι ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το απαιτούμενο ποσοστό απόδοσης πριν την πληρωμή των φόρων(διάγραμμα 2). **Ο πραγματικός μέσος φορολογικός συντελεστής** υπολογίζεται με βάση τα συνολικά κέρδη που είναι αντικείμενο φορολογίας και την φορολογική επιβάρυνση. Ο υπολογισμός των πραγματικών φορολογικών συντελεστών περιλαμβάνει και τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας και ένας από τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση τους είναι ο τρόπος άντλησης των κεφαλαίων, δηλαδή αν πρόκειται για ίδια ή δανειακά κεφάλαια(διάγραμμα 3).

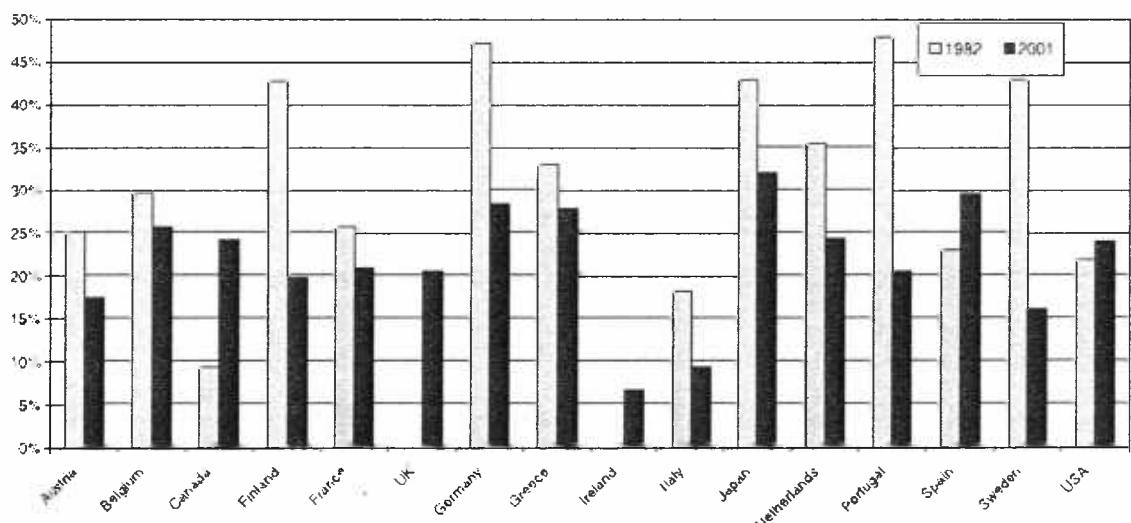
Η φορολογική βάση πάνω στην οποία υπολογίζονται οι φόροι που πληρώνουν οι επιχειρήσεις είναι αρκετά δύσκολο να προσδιοριστεί γιατί διέπεται από νόμους και κανόνες που καλύπτουν μεγάλη ποικιλία θεμάτων. Τέτοια θέματα είναι το ποσοστό απαλλαγής για τα έξοδα βελτίωσης των παγίων, η αφαίρεση των εργοδοτικών εισφορών από το φορολογητέο εισόδημα, η αποτίμηση των παγίων, οι αποσβέσεις και άλλα συναφή. Στα περισσότερα κράτη μέλη οι απαλλαγές υπολογίζονται με βάση το αρχικό κόστος κτήσης των παγίων το οποίο δεν προσαρμόζεται με βάση των πληθωρισμό. Επομένως καθώς οι απαλλαγές αυτές γίνονται σταδιακά μέσα στα χρόνια το πραγματικό τους μέγεθος επηρεάζεται από τον πληθωρισμό κάθε χώρας και συνεπώς δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, οι φορολογικές βάσεις έχουν διευρυνθεί κατά μέσο όρο τις δεκαετίες του '80 και του '90.

Πρέπει να σημειωθεί πως η μείωση ή η αύξηση των θεσμικών φορολογικών συντελεστών δεν συνεπάγεται απαραίτητα αύξηση ή μείωση των φορολογικών εσόδων και αυτό γιατί για τον καθορισμό της φορολογικής επιβάρυνσης σημαντικό ρόλο παίζει και η φορολογική βάση, όπως ήδη έχουμε αναφέρει. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία μείωση των θεσμικών εταιρικών φορολογικών συντελεστών που δεν συνοδεύεται από μείωση των εταιρικών φορολογικών εσόδων και αυτό γιατί υπάρχει διεύρυνση των φορολογικών βάσεων.

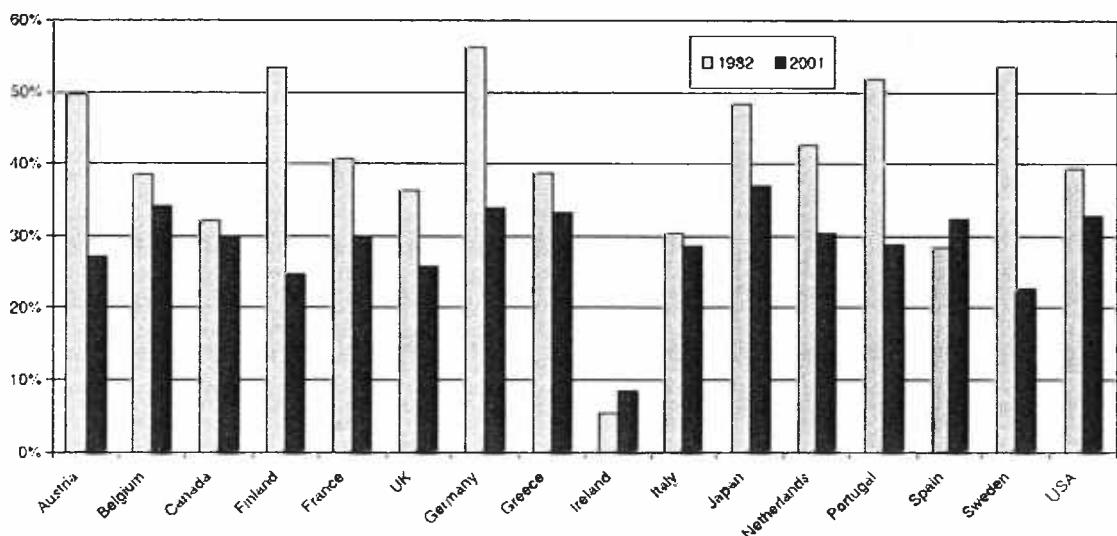
Όπως παρατηρούν οι Devereux, Griffith και Klemm (2002) τα φορολογικά έσοδα που προέρχονται από εταιρίες έχουν παραμείνει σταθερά γύρω στο 2,5 % του Α.Ε.Π. Πιο συγκεκριμένα οι φόροι στο εταιρικό εισόδημα αυξήθηκαν από 2,7% σε 3,1 % του Α.Ε.Π. ανάμεσα στο 1996 και το 2000, ενώ και το μέρος του φόρου που προέρχεται από τη φορολόγηση των εταιριών στα συνολικά φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν από 6,4 σε 7,4 %. Με βάση αυτά τα αποτελέσματα, μπορούμε να πούμε πως οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στη φορολογική πολιτική οδήγησαν σε αύξηση των εταιρικών φορολογικών εσόδων, και η αιτία κατά κύριο λόγο είναι πως η μείωση των θεσμικών φορολογικών συντελεστών συνοδεύτηκε από διεύρυνση των φορολογικών βάσεων(διάγραμμα 4).

διάγραμμα 1.
θεσμικοί εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές

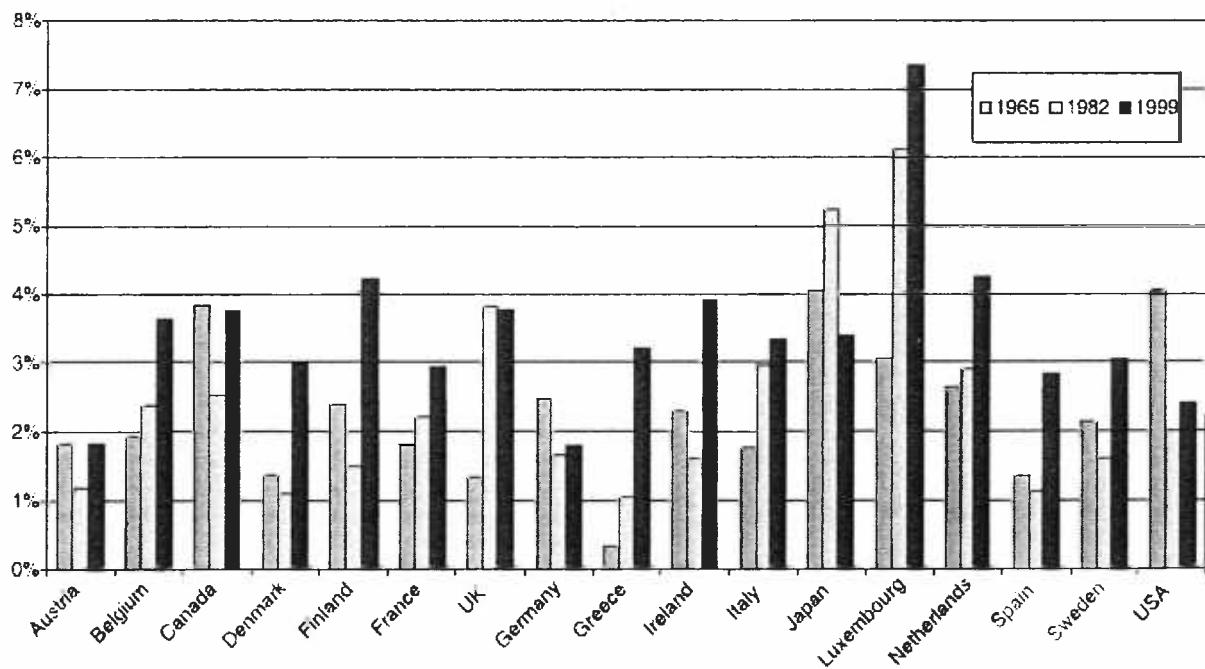

διάγραμμα 2.
πραγματικοί οριακοί φορολογικοί συντελεστές

1

διάγραμμα 3.
πραγματικοί μέσοι εταιρικού φορολογικού συντελεστές

διάγραμμα 4
εταιρικά φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π

¹ Τα στοιχεία είναι από το άρθρο “Corporate income tax reforms and international tax competition” των M.P.Devereux, R.Griffith and A.Klemm

2.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

Όταν μιλάμε για φορολογική εναρμόνιση στην Ε.Ε. εννοούμε την δημιουργία φορολογικών συστημάτων που να μην συγκρούονται μεταξύ τους και να προωθούν τους στόχους που έχει θέσει η Ε.Ε., δηλαδή τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς και την οικονομική ανάπτυξη. Η απόλυτη ταύτιση των φορολογικών συστημάτων δεν είναι απαραίτητη, γιατί ορισμένοι φορολογικοί νόμοι δεν επηρεάζουν σημαντικά την λειτουργία της ενιαίας αγοράς, όπως για παράδειγμα ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (είναι συντελεστής που δεν παρουσιάζει μεγάλη κινητικότητα), άλλοι όμως όπως η φορολογία των επιχειρήσεων χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Κύριος σκοπός της φορολογικής εναρμόνισης είναι η εξασφάλιση της ύπαρξης των απαραίτητων συνθηκών που θα επιτρέπουν την ροή των παραγωγικών συντελεστών και την ανάληψη επενδυτικών και γενικότερα παραγωγικών δραστηριοτήτων μέσα στα πλαίσια της ένωσης, χωρίς να επηρεάζονται οι αποφάσεις από τη φορολογική πολιτική. Με άλλα λόγια η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να είναι αδιάφορο σε κάποια επιχείρηση το που θα ασκεί την παραγωγική της δραστηριότητα.

Για την δημιουργία της ενιαίας αγοράς στην Ε.Ε. δεν είναι απαραίτητη η εναρμόνιση ολόκληρων των φορολογικών συστημάτων καθώς συνήθως η φορολογία που επιβάλλεται σε συντελεστές με μικρή κινητικότητα δεν προκαλεί σημαντικές στρεβλώσεις. Έτσι το μεγαλύτερο ενδιαφέρον επικεντρώνεται στον τομέα των επιχειρήσεων αφού ο παράγοντας κεφάλαιο είναι πλήρως κινητικός.

Με τον όρο εταιρική φορολογική εναρμόνιση εννοούμε την δημιουργία και εφαρμογή ενός κοινού συστήματος φορολογικών νόμων που θα αφορά στις επιχειρήσεις και θα εφαρμόζεται από όλες τις χώρες της ένωσης. Με βάση τους νόμους αυτούς θα καθορίζονται τόσο οι θεσμικοί φορολογικοί συντελεστές όσο και η κοινή φορολογική βάση και θα καθορίζεται και ο τρόπος επιμερισμού των εταιρικών φορολογικών εσόδων στα κράτη μέλη. Πρέπει να επισημάνουμε πως συχνά όταν μιλάνε για εταιρική φορολογική εναρμόνιση συνήθως εννοούν τον συντονισμό των φορολογικών πολιτικών των κρατών μελών και όχι τη δημιουργία ενός κοινού

συστήματος. Προς τη λύση του συντονισμού των φορολογικών πολιτικών προσανατολίζεται και η Ε.Ε. με τις διάφορες συνθήκες και τα συνέδρια.

Η φορολογική εναρμόνιση εμπεριέχει μια ανταλλαγή ανάμεσα στην απώλεια της εθνικής αυτονομίας στην φορολογική πολιτική και στα πιθανά κέρδη που θα προκύψουν από την μείωση των στρεβλώσεων στις ενδοκοινοτικές οικονομικές συναλλαγές και είναι μια προσπάθεια των κρατών να μειώσουν τον ανταγωνισμό για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και να διατηρήσουν τα φορολογικά τους έσοδα.

Η σύγκληση των φορολογικών πολιτικών των κρατών μελών γίνεται με πολύ αργούς ρυθμούς και αυτό γιατί για τη λήψη αποφάσεων γύρω από αυτό το θέμα απαιτούν την απόλυτη συμφωνία των κρατών μελών. Παρόλο που έχουν γίνει πολλές προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση και οι συζητήσεις κρατούν χρόνια ολόκληρα, η πορεία είναι εξαιρετικά χρονοβόρα γιατί τα κράτη δεν θέλουν να χάσουν την δυνατότητα να διαμορφώνουν αυτόνομα τη φορολογική τους πολιτική κυρίως γιατί κάτι τέτοιο θα είχε σοβαρές επιπτώσεις στα φορολογικά τους έσοδα και στην διαμόρφωση ενός ισοσκελισμένου προϋπολογισμού

2.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 90 της Συνθήκης της Ε.Ε. τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλουν φόρους απευθείας τόσο στους πολίτες τους όσο και στις επιχειρήσεις και σε άλλες οντότητες που δρουν μέσα στα σύνορά τους. Είναι επομένως λογικό ceteris paribus οι επιχειρήσεις να επιλέγουν να κάνουν επενδύσεις στις χώρες με τη μικρότερη φορολογική επιβάρυνση, έτσι ώστε να πετυχαίνουν το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος.

Ο φορολογικός ανταγωνισμός είναι η διαδικασία με την οποία ορθολογικές κυβερνήσεις λαμβάνουν αποφάσεις και αντιδρούν στα μέτρα φορολογικής πολιτικής αλλοδαπών κυβερνήσεων τα οποία όμως επηρεάζουν την οικονομική τους

κατάσταση. Ουσιαστικά ο ανταγωνισμός υπάρχει όταν τα κράτη με σκοπό να προσελκύσουν ξένα επενδυτικά κεφάλαια προσφέρονταν χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση.

Ο Ο.Ο.Σ.Α. προειδοποιεί ότι οι συντελεστές που μπορούν εύκολα να μετακινούνται σε δραστηριότητες που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αποδόσεις, μπορούν να εκμεταλλευτούν τις φορολογικές ελαφρύνσεις που προσφέρονταν κάποιες χώρες, επηρεάζοντας αρνητικά τον ορθό καταμερισμό των επενδύσεων και ζημιώνονταν τα φορολογικά έσοδα άλλων χωρών. Παρόλα αυτά, ο φορολογικός ανταγωνισμός έχει και κάποια θετικά αποτελέσματα, όπως την βελτίωση της δημοσιονομικής πολιτικής και την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος. Η βελτίωση στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής επιτυγχάνεται γιατί εξαιτίας του περιορισμού των κρατικών πόρων οι αρχές αναγκάζονται να είναι πιο προσεκτικές στη διαχείριση τους και να περιορίσουν τις σπατάλες. Κάποιοι ακόμα υποστηρίζουν πως ο φορολογικός ανταγωνισμός είναι καλός γιατί αφήνει ελεύθερη την αγορά να αποφασίσει ποιος είναι ο σωστός φορολογικός συντελεστής για την κάθε χώρα, ανάλογα με τα οφέλη που αποκομίζει ο επενδυτής από τη χώρα στην οποία ασκεί δραστηριότητα. Έτσι, δεν είναι δύσκολο να βρεθούν περιπτώσεις που οι επενδύτες δέχονται να έχουν μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση όταν τους προσφέρονται καλύτερα έργα υποδομής και καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό.

Επιπλέον ο φορολογικός ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία άλλων πιο αποτελεσματικών φορολογικών συστημάτων που να ενισχύουν την οικονομική αποτελεσματικότητα. Τέλος πρέπει να τονιστεί πως η φορολογική πολιτική είναι το τελευταίο μέτρο που έχουν στη διάθεση τους τα κράτη για να αντιμετωπίσουν ασύμμετρες διαταραχές αφού η νομισματική πολιτική χαράσσεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η δημοσιονομική πολιτική περιορίζεται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Αυτό το στοιχείο καθιστά εξαιρετικά σημαντική την ανεξαρτησία στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής αφού είναι το μόνο μέσο στη διάθεση των κρατών που τα βοηθά να επαναφέρουν την οικονομική ισορροπία γρηγορότερα, μετά από την εμφάνιση μιας οικονομικής διαταραχής που δεν θα επηρεάσει ομοιόμορφα όλες τις χώρες.

Η εμπειρική μέτρηση των αποτελεσμάτων του φορολογικού ανταγωνισμού είναι δύσκολο να υπολογιστεί κυρίως για τέσσερις βασικούς λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι η πολυπλοκότητα και η αδιαφάνεια των φορολογικών συστημάτων. Ο προσδιορισμός της φορολογικής βάσης όταν λάβουμε υπόψη τις αποσβέσεις και κάθε

άλλου είδους φοροαπαλλαγή προκαλεί διάσταση ανάμεσα στους θεσμοθετημένους φορολογικούς συντελεστές και στους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές. Η χρήση των τελευταίων αποτελεί μερική λύση του προβλήματος γιατί υπάρχουν θέματα που δεν μπορούν να λυθούν με αυτή τη μέθοδο, όπως οι επιπτώσεις από τις ενδοεπιχειρησιακές τιμές. Ένας ακόμα λόγος είναι η ύπαρξη και άλλων παραγόντων που επηρεάζουν τις αποφάσεις εγκατάστασης των επιχειρήσεων, όπως είναι τα οφέλη από τα έργα υποδομής τα οποία είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Άλλος λόγος είναι τα οφέλη που μπορούν να έχουν οι επιχειρήσεις από τις δημόσιες δαπάνες, όπως είναι η καλή οργάνωση και λειτουργία του δημόσιου τομέα που και πάλι είναι δύσκολο να εκφραστεί ποσοτικά. Ο τέταρτος λόγος είναι η ύπαρξη και άλλων μέτρων πολιτικής που μπορούν να εφαρμοστούν και να ενισχύσουν τα αποτελέσματα του φορολογικού ανταγωνισμού.

2.4. ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ

Από πολλές πλευρές έχει υποστηριχθεί η αναγκαιότητα ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο θα εξάγεται, με συντονισμένο τρόπο, η φορολογική πολιτική των Ευρωπαϊκών κρατών. Η συλλογιστική που κρύβεται πίσω από αυτή τη θέση είναι η εξής: εάν η φορολογική πολιτική κάθε χώρας διεξάγεται αυτόνομα, τότε ενυπάρχει ο κίνδυνος να αναδυθούν free-riding συμπεριφορές εκ μέρους των διάφορων εθνικών κέντρων αποφάσεων της οικονομικής πολιτικής. Αυτό πρακτικά θα σήμαινε ένα φορολογικό πόλεμο μεταξύ των κρατών που εν τέλει θα οδηγούσε σε μια μεγάλη πτώση των φορολογικών συντελεστών με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των κρατικών εσόδων η οποία θα οδηγούσε είτε σε μια μη άριστη παροχή δημοσίων αγαθών είτε στη δυσανάλογη επιβάρυνση άλλων παραγωγικών συντελεστών (όπως η εργασία, η οποία χαρακτηρίζεται από χαμηλή σχετική κινητικότητα) είτε στη δημιουργία ελλειμματικών προϋπολογισμών. Οποιαδήποτε

όμως από αυτές τις δυνητικές εκβάσεις συνιστά μια μείωση της συνολικής ευημερίας και μεταφέρει τις εθνικές οικονομίες σε καταστάσεις οι οποίες είναι μη αποτελεσματικές κατά Pareto. Χρησιμοποιώντας ορολογία θεωρίας παιγνίων θα λέγαμε ότι τα κράτη πέφτουν θύματα ενός διλήμματος του φυλακισμένου, όπου η ατομικιστική συμπεριφορά τους τα οδηγεί αναπόφευκτα σε μια μη συνεργασιακή ισορροπία κατά Nash η οποία αποκλίνει από το Pareto Optimum. Τα παραπάνω μπορούν να αποδοθούν με τη βοήθεια του ακόλουθου στατικού παιγνίου, όπου θα δείξουμε ότι η εισαγωγή ενός θεσμικού πλαισίου (όπως η φορολογική εναρμόνιση) μπορεί να διορθώσει τις απώλειες ευημερίας (Fourcans & Warin (2001))².

Υποθέσεις

Υποθέτουμε την ύπαρξη δυο πανομοιότυπων, ανεξάρτητων κρατών που παράγουν ένα ομοιογενές αγαθό χρησιμοποιώντας κεφάλαιο και εργασία. Το κεφάλαιο χαρακτηρίζεται από υψηλή κινητικότητα έτσι ώστε να αντιδρά άμεσα σε οποιαδήποτε φορολογική μεταβολή. Η δομή της οικονομίας χαρακτηρίζεται από τη συνάρτηση:

$$U_i = \bar{u} - b(T_i - T_i^e) \quad i=1,2 \quad (1)$$

Όπου U το ποσοστό της ανεργίας σε κάθε χώρα

\bar{u} το φυσικό ποσοστό ανεργίας

Τί ο λόγος της μεταβολής του φορολογικού συντελεστή μιας χώρας σε σχέση με την αντίστοιχη μεταβολή της άλλης χώρας

T_i^e η προσδοκώμενη σχετική αλλαγή των φορολογικών συντελεστών για τη χώρα i

Οι αντικειμενικοί στόχοι των κυβερνήσεων αντικατοπτρίζονται από την ακόλουθη συνάρτηση απώλειας (loss function) κατά τα πρότυπα των Barro & Gordon (1983):

$$L_i = (u_i)^2 + a(T_i)^2 \quad (2) \quad (\text{όπου } a \text{ είναι συντελεστής προτίμησης})$$

² Σε επόμενο κεφάλαιο της διπλωματικής, θα άρουμε την περιοριστική υπόθεση του στατικού χρονικού ορίζοντα και θα εισάγουμε το παίγνιο σε ένα δυναμικό πλαίσιο. Τα αποτελέσματα θα διαφοροποιηθούν αφού αποδεικνύεται ότι κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις είναι δυνατόν να επιτευχθεί «φυσικός συντονισμός» των παικτών χωρίς την ύπαρξη μηχανισμών εξαγκασμού.

Δηλαδή η κυβέρνηση δίνει έμφαση στη μείωση της ανεργίας και στη φορολογική σταθερότητα, με το συντελεστή α να σηματοδοτεί τη σχετική σημασία που δίνει η κυβέρνηση στον καθένα από τους δύο στόχους.

Αντικαθιστούμε την (1) στη (2) και προκύπτει:

$$L_i = (\bar{u} - b(T_i - T_i^e))^2 + \alpha(T_i)^2 \quad (3)$$

Οι δύο παίκτες έχουν να διαλέξουν μεταξύ δύο επιλογών: είτε να συνεργαστούν (C) είτε να μην συνεργαστούν (D). Έχουμε τότε τις εξής δυνητικές περιπτώσεις.

- Και οι δύο συνεργάζονται. Δηλαδή $T_1 = T_1^e = 0$

Από τη σχέση (3) βλέπουμε ότι $L_1(C/C) = L_2(C/C) = (\bar{u})^2$

- Έστω ότι μια από τις δύο δεν συνεργάζεται (πχ η 1) ενώ η άλλη συνεργάζεται. Τότε $T_1^e = 0$. Αντικαθιστώντας το αποτέλεσμα αυτό στην αντίστοιχη συνάρτηση απώλειας μπορούμε να υπολογίσουμε το T_1 που ελαχιστοποιεί τη συνάρτηση απώλειας το οποίο θα ισούται με $\bar{u} - b/(a+b^2)$. Αντικαθιστώντας τώρα τα παραπάνω αποτελέσματα στη συνάρτηση απώλειας της χώρας 1 βρίσκουμε ότι $L_1(D/C) = a\bar{u}^2/(a+b^2)$, ενώ η απώλεια της 2 θα είναι ίση με $L_2(C/D) = (\bar{u}^2(a+2b^2)^2)/(a+b^2)^2$.

- Η τελευταία περίπτωση είναι όταν καμία από τις δύο χώρες δεν συνεργάζεται. Η ελαχιστοποίηση των συναρτήσεων απώλειας θα μας δώσει δύο πανομοιότυπες συναρτήσεις αντίδρασης.

$$R_1: T_1 = (\bar{u} + bT_1^e)b / (a+b^2)$$

$$R_2: T_2 = (\bar{u} + bT_2^e)b / (a+b^2)$$

Ακριβώς επειδή ο κάθε παίκτης προσδοκά την επιλογή του άλλου έχουμε ότι $T_1^e = T_2$ και $T_2^e = T_1$. Αντικαθιστώντας αυτές τις τιμές στις συναρτήσεις

αντίδρασης και λύνοντας το σύστημα βλέπουμε ότι $T_1 = T_2 = \bar{u}$ b/ a και αντικαθιστώντας στις συναρτήσεις απώλειας, βρίσκουμε ότι $L_1 = L_2 = \bar{u}^2 (a+b^2)/a$.

Όλα αυτά τα αποτελέσματα μπορούμε να τα συνοψίσουμε στον ακόλουθο πίνακα :

	Χώρα 2 συνεργάζεται $T_2 = 0$	Χώρα 2 δεν συνεργάζεται $T_2 > 0$
Χώρα 1 συνεργάζεται $T_1 = 0$	$L_1(C/C) = (\bar{u})^2$ $L_2(C/C) = (\bar{u})^2$	$L_1(C/D) = (\bar{u}^2(a+2b^2)^2)/(a+b^2)^2$ $L_2(D/C) = a\bar{u}^2/(a+b^2)$
Χώρα 1 δεν συνεργάζεται $T_1 > 0$	$L_1(D/C) = a\bar{u}^2/(a+b^2)$ $L_2(C/D) = (\bar{u}^2(a+2b^2)^2)/(a+b^2)^2$	$L_1(D/D) = \bar{u}^2(a+b^2)/a$ $L_2(D/D) = \bar{u}^2(a+b^2)/a$

Πίνακας 1

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από το παραπάνω πίνακα η κυρίαρχη στρατηγική της χώρας 1, είναι να μην συνεργαστεί φού με αυτή την επιλογή ελαχιστοποιεί την απώλεια της οποιαδήποτε και αν είναι η επιλογή της χώρας 2. Ακριβώς όμως με τον ίδιο τρόπο αποφασίζει και η χώρα 2. Η ισορροπία του παιγνίου είναι η μη συνεργατική ισορροπία κατά Nash, η οποία τυπικά οδηγεί σε μια μη

άριστη κατανομή των πόρων. Η αναποτελεσματικότητα μπορεί να αρθεί με την εισαγωγή ενός εξαναγκαστικού μηχανισμού (coercive mechanism) ο οποίος θα εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις συνεργασίας των δύο παικτών. Ένας τέτοιος μηχανισμός θα μπορούσε να είναι η φορολογική εναρμόνιση όταν επιβάλλεται από έναν υπερεθνικό οργανισμό όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η παράμετρος a που παίρνει μη αρνητικές τιμές δίνει τις προτιμήσεις των παικτών χωρών. Ετσι μια μεγάλη τιμή a φανερώνει πως η χώρα δίνει μεγαλύτερη σημασία στην φορολογική σταθερότητα από ότι στην ανεργία, και αντίστροφα χαμηλή τιμή a σημαίνει πως η χώρα αξιολογεί περισσότερο την ανεργία από τη σταθερότητα των φορολογικών εσόδων, ενώ όταν το a είναι ίσο με 1 τότε η χώρα είναι αδιάφορη ανάμεσα στους δύο αυτούς στόχους.

Συγκρίνοντας τον πίνακα που δίνει τις απώλειες όταν οι δύο χώρες δεν συνεργάζονται (ισορροπία κατά Nash) παρατηρούμε πως όσο μεγαλύτερη τιμή παίρνει η παράμετρος a τόσο μειώνεται το κόστος του φορολογικού ανταγωνισμού. Αντίθετα, όσο μεγαλύτερη τιμή παίρνει η παράμετρος b , που μπορεί να θεωρηθεί και σαν μέτρο του κατά πόσο απρόσμενη είναι η φορολογική πολιτική, αυξάνεται και η απώλεια από τον φορολογικό ανταγωνισμό (μεγαλώνει η συνάρτηση απώλειας).

Υπέρμαχος της άποψης για εναρμόνιση της φορολογική πολιτικής είναι και ο Sørensen (2001). Σε άρθρο του υποστήριξε πως η δημιουργία μιας κοινής εταιρικής φορολογικής βάσης και η χρήση μιας συνάρτησης επιμερισμού απαιτεί πολύ προσοχή. Σε μοντέλο που ανέπτυξε για τις φορολογικές εξωτερικότητες έδειξε πως η εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος μπορεί να προκαλέσει αύξηση των φορολογικών συντελεστών σε επίπεδα πάνω από το άριστο. Υποστήριξε πως η εταιρική φορολογική εναρμόνιση μπορεί να αποτελέσει μακροχρόνιο σκοπό της Ε.Ε. αν και για την ώρα τα κέρδη από την εφαρμογή της θα ήταν αρκετά μικρά καθώς μεγάλο μέρος του κεφαλαίου δεν είναι επενδυμένο στον επιχειρησιακό τομέα, το κόστος κεφαλαίου επηρεάζεται και από άλλους παράγοντες και η κινητικότητα του κεφαλαίου και σε άλλες χώρες εκτός Ε.Ε. μειώνει την προοπτική του συντονισμού της φορολογικής πολιτικής.

Ο Sørensen υποστηρίζει την υιοθέτηση της πλήρους εταιρικής φορολογικής εναρμόνισης και την εφαρμογή μιας συνάρτησης επιμερισμού της φορολογικής βάσης. Την άποψή του αυτή την υποστηρίζει με το EUTAX που είναι ένα μοντέλο

γενικής ισορροπίας το οποίο περιλαμβάνει φορολόγηση, ανεργία και κεφαλαιακές ροές. Το μοντέλο αυτό κατασκευάστηκε για τη μέτρηση των οικονομικών αποτελεσμάτων της εταιρικής φορολογικής εναρμόνισης στην Ε.Ε.. Αξίζει να σημειωθεί πως το EUTAX επιτρέπει την ύπαρξη ανεργίας και το μεγαλύτερο βαθμό ολοκλήρωσης που υπάρχει ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, ο καλύτερος καταμερισμός των κεφαλαίων ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της κοινωνικής ευημερίας κατά 0,4% του Α.Ε.Π. συνολικά. Κάτι τέτοιο όμως δεν συνεπάγεται αύξηση της κοινωνικής ευημερίας για όλες τις χώρες της ένωσης. Είναι πιθανό κάποιες να ζημιωθούν και κάποιες να ωφεληθούν. Οι χώρες που θα ζημιωθούν θα ζητήσουν κάποια αποζημίωση από εκείνες που θα ωφεληθούν, και η ύπαρξη αυτής της ζημιάς εμποδίζει τη συμφωνία όλων των κρατών μελών για την υιοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος.

Το EUTAX είναι ένα μοντέλο στατικής μακροχρόνιας ισορροπίας. Για να καταλήξει στα παραπάνω συμπεράσματα ο Sørensen κάνει τις ακόλουθες υποθέσεις. Σε κάθε χώρα οι επιχειρήσεις συνδυάζουν τον συντελεστή κεφάλαιο (που χαρακτηρίζεται από πλήρη κινητικότητα) με τον συντελεστή εργασία (που δεν χαρακτηρίζεται από κινητικότητα) και παράγουν ένα ομοιογενές προϊόν που εμπορεύεται διεθνώς. Κάθε χώρα έχει συγκεκριμένη προικοδότηση από ανθρώπινο και υλικό κεφάλαιο και είναι εγκατεστημένος σε αυτές μεγάλος αριθμός ίδιων νοικοκυριών. Οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν τρέχονσα κατανάλωση με μελλοντική κατανάλωση με κέρδος κάποιον τόκο, μεγιστοποιώντας τη συνάρτηση χρησιμότητας αφού λάβουν υπόψη το μετά φόρων πραγματικό επιτόκιο.

Η αγορά εργασίας δεν είναι πλήρως ανταγωνιστική γιατί υπάρχουν σωματεία που καθορίζουν τους μισθούς και τις ώρες εργασίας και ένα ποσοστό ανεργίας είναι αναμενόμενο. Η προσφορά κεφαλαίου σε κάθε χώρα είναι αύξουσα συνάρτηση του ποσοστού απόδοσης και οι διαφορές που υπάρχουν στους συντελεστές φορολόγησης των κεφαλαίων προκαλούν στρεβλώσεις στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων.

3. ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ . ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

Σε προηγούμενο κεφάλαιο, δείξαμε πως στα πλαίσια ενός στατικού παιγνίου οι κυβερνήσεις των χωρών μπορούν να εμπλακούν σε ένα φορολογικό πόλεμο, που η τελική κατάληξη του θα είναι ένα μη αποτελεσματικό επίπεδο φορολογικών συντελεστών που με τη σειρά του θα υπονομεύσει τη δυνατότητα των κυβερνήσεων να παρέχουν το άριστο επίπεδο δημοσίων αγαθών. Σε αυτή την περίπτωση η οικονομία βρίσκεται σε ένα «second best» περιβάλλον, όπου η θεσμική παρέμβαση (με τη μορφή της φορολογικής εναρμόνισης) κρίνεται απαραίτητη έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα ανώτερο επίπεδο αποτελεσματικότητας. Τα επιχειρήματα όμως υπέρ της φορολογικής εναρμόνισης αρχίζουν να εξασθενούν, εάν η δημοσιονομική συμπεριφορά των κρατών εξεταστεί μέσα σε ένα δυναμικό ορίζοντα, καθώς τότε αναδύεται η πιθανότητα μιας «φυσικής» συνεργατικής ισορροπίας. Μπορεί να αποδειχθεί δηλαδή ότι κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, οι δυναμικές στρατηγικές αλληλεξαρτήσεις που δημιουργούνται στα πλαίσια του φορολογικού ανταγωνισμού δεν είναι απαραίτητο να οδηγήσουν τους φορολογικούς συντελεστές σε εξουθενωτικά για τα κράτη επίπεδα. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μπορεί να αποτελέσει ισορροπία του συστήματος με τουλάχιστον δυο εμφανή πλεονεκτήματα:

- A) Αποφεύγεται το κόστος της φορολογικής εναρμόνισης.
- B) Τα κράτη διατηρούν τη δυνατότητα αυτόνομου ελέγχου ενός εργαλείου μακροοικονομικής πολιτικής (της φορολογίας), γεγονός που μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμο σε περίπτωση που οι εθνικές οικονομίες αναγκαστούν να αντιμετωπίσουν μια ασύμμετρη διαταραχή.

Στις επόμενες παραγράφους συνοπτικά θα παρουσιάσουμε κάτω από ποιες προϋποθέσεις και μέσω ποιών μηχανισμών, είναι δυνατόν να επιτευχθεί η φορολογική σταθερότητα ανάμεσα στα κράτη χωρίς την ύπαρξη κάποιου

εξαναγκαστικού μηχανισμού όπως είναι η φορολογική εναρμόνιση (Fourcans & Warin (2001)).

Εξετάζοντας το ζήτημα του φορολογικού ανταγωνισμού στατικά βλέπουμε, ότι κάθε κράτος έχει ξεκάθαρο πλεονέκτημα να μειώσει τους φορολογικούς του συντελεστές. Εάν όμως το παίγνιο επαναλαμβάνεται και σε επόμενους περιόδους, η άριστη συμπεριφορά των κρατών δεν είναι τόσο προφανής. Ο λόγος είναι ότι εάν ένα κράτος προκαλέσει μια αιφνιδιαστική μείωση των φόρων στο κεφάλαιο την τρέχουσα περίοδο, την επόμενη περίοδο το αντίπαλο κράτος είναι πολύ πιθανό να προχωρήσει σε μια ανταπόδοση υιοθετώντας μια στρατηγική trigger ή tit-for-tat. Και τα δυο κράτη όμως το γνωρίζουν αυτό, προεξοφλούν τα όποια οφέλη ή κόστη και επιλέγουν την άριστη στρατηγική τους, η οποία ανάλογα με τις τιμές των παραμέτρων που χαρακτηρίζουν την υπόδομή ή τις συμπεριφορικές προτιμήσεις των κρατών και το εύρος του χρονικού ορίζοντα, ενδέχεται να είναι συνεργατική.

Σύμφωνα με το στατικό μοντέλο που παρουσιάσαμε στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατηρούμε ότι σε περίπτωση που η χώρα 1 αποφασίσει την πρώτη περίοδο να μη συνεργαστεί, ενώ η δεύτερη χώρα συνεργάζεται, θα κερδίσει³:

$$(\bar{u})^2 - a \bar{u}^2/(a+b^2) = (\bar{u} b)^2/(a+b^2)$$

στην επόμενη περίοδο όμως η χώρα 2 θεωρεί τη χώρα 1 αναξιόπιστη και δεν συνεργάζεται. Αυτό αυτόματα συνεπάγεται μια απώλεια για τη χώρα 1 της τάξης του: $\bar{u}^2 (a+b^2)/a - (\bar{u})^2 = (\bar{u} b)^2/a$

Το πως θα συμπεριφερθεί η χώρα 1 τελικά εξαρτάται από τη σύγκριση του κέρδους που θα έχει την πρώτη περίοδο με το να μην συνεργαστεί με την απώλεια που θα υποστεί στις επόμενους περιόδους από την ανταπόδοση της χώρας 2. Αλγεβρικά η στρατηγική της χώρας 1 θα είναι συνεργατική αν:

$$(\bar{u} b)^2/(a+b^2) < \sum_{(i=1 \dots t)} \delta^t [(\bar{u} \beta)^2/a] \quad (1)$$

Όπου δ είναι ένας προεξοφλητικός παράγοντας.

Όπως φαίνεται από την ανίσωση (1) οι τιμές κάποιων παραμέτρων όπως του δ και του t είναι καθοριστικές για το ποια από τις δυο στρατηγικές θα θεωρηθεί άριστη από τους παίκτες. Συνεπώς ένα δυναμικό πλαίσιο παιγνίου αποδεικνύει ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν συνεπάγεται αναπόδραστα ένα εξουθενωτικό «race to

³ Βλέπε πίνακα 1 σελ.

the bottom» καθώς οι ορθολογικοί παίκτες είναι σε θέση να προεξοφλήσουν τις απώλειες μιας τέτοιας πολιτικής. Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι καθοριστικής σημασίας είναι το σήμα το οποίο εκπέμπουν τα κράτη. Δηλαδή εάν δυο κράτη εκπέμπουν το σήμα ότι έχουν τη δυνατότητα να εμπλακούν σε ένα φορολογικό πόλεμο, τότε ο πόλεμος αυτός δε θα λάβει ποτέ χώρα. Αν όμως ένα από τα δυο κράτη δείξει ότι είναι «δημοσιονομικά ευάλωτο» τότε αυτό θα προκαλέσει τη free-riding συμπεριφορά του άλλου κράτους. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο εξασφαλίζεται η συνεργασία των κρατών χωρίς την επιβολή ενός δραστικού μέτρου όπως η εναρμόνιση και έτσι αποφεύγονται τα δυσάρεστα αποτελέσματα που μπορεί να έχει η εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής.

Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Huizinga και Nicodeme, οι οποίοι εξηγούν την έλλειψη του φαινομένου του «race to the bottom» με ένα διαφορετικό τρόπο. Υποστηρίζουν πως η οικονομική ολοκλήρωση συνοδεύεται από αύξηση των εισροών ξένων κεφαλαίων με τη μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων (foreign direct investment ή FDI) και οι χώρες αποκτούν τη δυνατότητα να εξάγουν τα φορολογικά τους βάρη αυξάνοντας τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές (Mintz (1994) and Huizingand and Nielsen (1997)). Με άλλα λόγια, τα κράτη έχουν κίνητρο να αυξήσουν τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές όταν δραστηριοποιούνται στη χώρα πολλές επιχειρήσεις ξένων συμφερόντων γιατί με αυτό τον τρόπο αποκτούν φορολογικά έσοδα που ουσιαστικά δεν βαρύνουν τους εγχώριους παραγωγικούς συντελεστές αλλά προέρχονται από ξένες επενδύσεις. Με βάση τα στοιχεία το FDI στην Ευρώπη έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, επομένως τα κράτη είχαν κίνητρα για να αυξήσουν τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές τους.

Οι Huizinga και Nicodeme, χρησιμοποιώντας στοιχεία για την Ευρώπη για τα έτη 1996-2000 από τη βάση δεδομένων Amandeus, θέλησαν να αποδείξουν πως υπάρχει μια τάση διεθνοποίησης του εταιρικού τομέα και πως αυτή είναι η αιτία που οι φορολογικοί συντελεστές παραμένουν σχετικά υψηλοί. Με βάση την εμπειρική τους ανάλυση κατέληξαν στο συμπέρασμα πως αν αυξηθεί το ξένο κεφάλαιο κατά μια ποσοστιαία μονάδα τότε θα αυξηθεί ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής κατά 0,5 με 1 μονάδα.

Στο μοντέλο που δημιούργησαν συνέδεσαν την εταιρική φορολογική επιβάρυνση με μια σειρά από μεταβλητές που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις και με τις χώρες. Η συνάρτηση που προέκυψε είναι η ακόλουθη:

$$\text{Tax burden}_{ij} = \alpha + \beta_i X_{ij} + \beta_j Z_{ii} + \sum \beta_t T_t + \gamma_i f_{it} + \gamma_j F_{jt} + \varepsilon_{ijt}$$

όπου τα i, j και t συμβολίζουν την εταιρία, τη χώρα και το χρόνο και οι μεταβλητές Tax burden είναι οι φόροι ως ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων, X_{ijt} είναι μια σειρά από μεταβλητές που σχετίζονται με την εταιρία, Z_{ii} είναι μια σειρά από μεταβλητές που σχετίζονται με την χώρα, T_t είναι διάνυσμα με σταθερά αποτελέσματα στο χρόνο, f_{it} δηλώνει επίπεδο ξένης ιδιοκτησίας στην εταιρία, F_{jt} δηλώνει επίπεδο ξένης ιδιοκτησίας στη χώρα, ε_{ijt} είναι το τυχαίο σφάλμα, το β είναι διάνυσμα συντελεστών και τα α, γ_i και γ_j είναι ανεξάρτητοι συντελεστές. Με βάση τις παλινδρομήσεις προκύπτουν στοιχεία πως η φορολογική επιβάρυνση σχετίζεται θετικά με το ποσοστό ξένης ιδιοκτησίας των επενδεδυμένων κεφαλαίων στην Δυτική Ευρώπη και πως η εμπειρική σχέση ανάμεσα στην ξένη ιδιοκτησία και τη φορολογία κατά κύριο λόγο αντικατοπτρίζει διαφορές ανάμεσα στις χώρες.

Η ξένη ιδιοκτησία είναι μεγαλύτερη στις μικρότερες χώρες και επομένως σε αυτές παρουσιάζεται μεγαλύτερη πίεση για αύξηση των φορολογικών συντελεστών η οποία στη συνέχεια εξουδετερώνεται ή απλά μετριάζεται από την καθοδική πίεση που ασκείται για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Επομένως η ξένη ιδιοκτησία μπορεί να συντελέσει στην μείωση των στρεβλώσεων που παρατηρούνται στο φορολογικό σύστημα. Και σε αυτή την περίπτωση υποστηρίζεται πως η φορολογική εναρμόνιση είναι ένα μέτρο που δε χρειάζεται να εφαρμοστεί αφού οι φορολογικές πολιτικές μπορούν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των ημερών χωρίς να απαιτούνται τόσο δραστικά μέτρα όπως η εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συστήματος.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουν και οι W.Eggert και B.Genser (2004) που υποστήριξαν πως δεν υπάρχει λόγος για ρητή εναρμόνιση των εταιρικών φορολογικών συστημάτων στην Ε.Ε. Υποστήριξαν πως η φορολόγηση με βάση την αρχή της χώρας κατοικίας ή την χώρα προέλευσης λύνουν το πρόβλημα της διπλής φορολόγησης με διαφορετικές οικονομικές συνέπειες, καθώς όταν εφαρμόζεται η πρώτη οι φορολογικοί συντελεστές των άλλων χωρών γίνονται ουδέτεροι παράγοντες στις επενδυτικές αποφάσεις και ο φορολογικός ανταγωνισμός σχεδόν παύει να υπάρχει. Στη συνέχεια αναπτύσσουν ένα μοντέλο που περιγράφει και μετρά τα

spillovers που προκύπτουν από τον διεθνή ανταγωνισμό στην φορολόγηση των εταιρικών εισοδημάτων όταν εφαρμόζεται η φορολόγηση με βάση την αρχή προέλευσης. Το μοντέλο που χρησιμοποιούν συνδυάζει στοιχεία των μοντέλων που ανέπτυξαν οι Haufler και Schjelderup (2000) και ο Sørensen (2003). Υπολογίζουν τα κέρδη των επιχειρήσεων όταν τηρούνται χωριστές λογιστικές καταστάσεις και όταν χρησιμοποιείται συνάρτηση επιμερισμού. Και στις δύο περιπτώσεις μία αύξηση στον φορολογικό συντελεστή προκαλεί αύξηση στην εξαγωγή του κεφαλαίου και αύξηση στην οριακή παραγωγικότητα του κεφαλαίου.

Για την κατασκευή του μοντέλου υποθέτουν την ύπαρξη δύο μικρών χωρών (i και j) στις οποίες υπάρχει τέλεια κινητικότητα του κεφαλαίου και δεν μπορούν να επηρεάσουν την διεθνή απόδοση του κεφαλαίου (r). Σε κάθε χώρα εδρεύει μια πολυεθνική που έχει παραγωγικές μονάδες και στην άλλη χώρα (MNE_i ή MNE_j) και συμβολίζουμε το κεφάλαιο που έχει επενδύσει στη χώρα i (ή j αντίστοιχα) ως k_i και τη συνάρτηση παραγωγής $f(k_i)$. Το μοντέλο αφήνει περιθώριο για την ύπαρξη ενδοεπιχειρησιακών τιμών που διαφέρουν από τις πραγματικές αλλά με κάποιο κόστος. Στη συνέχεια υπολογίζει τα κέρδη όταν υπάρχουν χωριστές λογιστικές καταστάσεις και όταν εφαρμόζεται συνάρτηση επιμερισμού με βάση κάποιες υποθέσεις που δείχνουν πως τελικά υπάρχει φορολογικός ανταγωνισμός. Σε γενικές γραμμές υποστηρίζουν πως η υπάρχουσα κατάσταση δεν δικαιολογεί την πλήρη εναρμόνιση των φορολογικών συστημάτων παρά μόνο αν οι χώρες εξακολουθήσουν να δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην φορολόγηση των εταιριών.

Μια ακόμα αμφισβήτηση στην οικονομική αποτελεσματικότητα της φορολογικής εναρμόνισης, προέρχεται από τους Lockwood & Makris (2002), οι οποίοι μέσα από μια προσέγγιση που ενσωματώνει τον τρόπο που οι πολιτικοί θεσμοί και διαδικασίες επηρεάζουν τη λήψη οικονομικών αποφάσεων, υποστηρίζουν ότι η ολοκλήρωση των οικονομιών και η συνεπακόλουθη αύξηση της κινητικότητας του κεφαλαίου δεν συνεπάγεται αναγκαστικά μια πτώση του επιπέδου των φορολογικών εσόδων, ούτε τη δημιουργία οικονομικής αναποτελεσματικότητας. Τα συμπεράσματα αυτά των Lockwood & Makris οφείλονται στη διαφοροποίηση των υποθέσεων τους σε σχέση με το μεγαλύτερο όγκο της βιβλιογραφίας και πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την υπόθεση της ετερογένειας των ατόμων αλλά και της υπόθεσης ότι οι κρατικές αποφάσεις δεν παίρνονται από ένα «καλοπροαίρετο δικτάτορα» (benevolent dictator) αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο άμεσης δημοκρατίας

όπως εκφράζεται τουλάχιστον από το θεώρημα του ενδιάμεσου ψηφοφόρου (median voter theorem). Η τελευταία αυτή η υπόθεση, όπως υποστηρίζουν οι συγγραφείς, συντελεί σε μια πιο ρεαλιστική απεικόνιση⁴ των πραγματικών οικονομιών με τη βοήθεια της οποίας είναι δυνατόν να ερμηνευτούν τα εμπειρικά στοιχεία που μέχρι αυτή τη στιγμή δεν έχουν δικαιώσει τα θεωρητικά μοντέλα που προβλέπουν ένα «race to the bottom» ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών.

Η ετερογένεια των ατόμων συνίσταται στο γεγονός ότι το συνολικό κεφάλαιο της οικονομίας ενδέχεται να κατανέμεται μεταξύ των ατόμων με ανομοιογενή τρόπο κάτι το οποίο αναπόφευκτα επηρεάζει τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων. Για παράδειγμα αν υποθέσουμε ότι ο διάμεσος ψηφοφόρος κατέχει μικρό ποσοστό κεφαλαίου (υπάρχει δηλαδή μεγάλη ανισότητα στην κατανομή του κεφαλαίου) τότε σε μια κλειστή οικονομία το ύψος των φόρων στο κεφάλαιο θα τείνει να είναι αναποτελεσματικά υψηλό (inefficiently high), αφού σε αυτή την περίπτωση ο διάμεσος ψηφοφόρος ελαχιστοποιεί το κόστος που συνεπάγεται για αυτόν η παροχή των δημόσιων αγαθών. Αν λοιπόν η ενοποίηση των αγορών οδηγήσει σε μια πτώση του φόρου, τότε αυτό θα είναι μια βελτίωση της αποτελεσματικότητας καθώς οι φορολογικοί συντελεστές θα κινηθούν προς στα άριστα επίπεδα τους. Συνεπώς σε αυτό το πλαίσιο ο φορολογικός ανταγωνισμός όχι μόνο δεν οδηγεί σε απώλειες ευημερίας αλλά αντίθετα η εισαγωγή του σε ένα second best περιβάλλον γίνεται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε επιτυγχάνεται μια βελτίωση κατά Pareto.

Η πιθανότητα ο φορολογικός ανταγωνισμός να λειτουργήσει σαν αντίβαρο μιας αναποτελεσματικής κρατικής φορολόγησης επισημαίνεται και σε άλλα άρθρα της σχετικής βιβλιογραφίας όπου ο φορολογικός ανταγωνισμός προβάλλεται ως ένα είδος κοινωνικά ωφέλιμου περιορισμού εναντίων των ασκούντων οικονομική πολιτική. Καθώς οι πηγές των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού θα στενεύουν οι πολιτικοί θα είναι αναγκασμένοι να ασκούν πιο συνετή δημοσιονομική πολιτική, με άμεσο ευεργετικό αποτέλεσμα τη μείωση της κρατικής σπατάλης και των οικονομικών ατασθαλιών. Αυτή η συλλογιστική αναμφίβολα σκιαγραφεί ένα κράτος-Λεβιάθαν και είναι βέβαιο ότι σε μια τέτοια περίπτωση ο φορολογικός ανταγωνισμός μπορεί να λειτουργήσει ως εξυγιαντική δύναμη, παρόλα αυτά είναι δύσκολο αυτή η επιχειρηματολογία να πάρει καθολικό χαρακτήρα αφού είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί άστοχη στις περιπτώσεις όπου:

⁴ Τα συμπεράσματα του μοντέλου που χρησιμοποιούν οι Lockwood & Makris μένουν αναλλοίωτα ακόμα και στην περίπτωση της αντιροσωπευτικής δημοκρατίας.

- Α) Ο κρατικός μηχανισμός λειτουργεί ήδη αποτελεσματικά
- Β) Οι πολιτικοί έχουν τη δυνατότητα να μετακυλίσουν το βάρος του φορολογικού ανταγωνισμού στους πολίτες (π.χ. με το να μειώσουν την ποσότητα ή την ποιότητα της παροχής ενός δημοσίου αγαθού)

Ανακεφαλαιώνοντας θα λέγαμε ότι η εισαγωγή των πολιτικών θεσμών στη θεωρητική συζήτηση για την αποτελεσματικότητα του συντονισμού της φορολογικής πολιτικής των κρατών προσθέτει σημαντικές επιπλοκές στο ζήτημα και δυσκολεύει την εξαγωγή μιας οριστικής ετυμηγορίας, καθότι ρίχνει φως σε μια σειρά αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των δημοκρατικών θεσμών και της κρατικής αποτελεσματικότητας.

Οι Devereux, Lockwood and Redoano ανέπτυξαν μοντέλα για το κατά πόσο οι χώρες ανταγωνίζονται μεταξύ τους στο φορολογικό τομέα με σκοπό να προσελκύσουν επενδύσεις. Η εμπειρική τους δουλειά βασίζεται σε μικρή αλλά αυξανόμενη εμπειρική βιβλιογραφία για την στρατηγική αλληλεπίδραση ανάμεσα στις αρχές άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών, που ξεκίνησε από πρωτοποριακές μελέτες των Case, Rosen και Hines, οι οποίοι εκτίμησαν ένα εμπειρικό μοντέλο για στρατηγικές αλληλεπιδράσεις στις δαπάνες ανάμεσα στις κυβερνήσεις. Παρουσίασαν δύο μοντέλα που βασίζονται στο μοντέλο Zodrow-Mieszkoski-Wilson (ZMW) (1986), το ένα βασίζεται στην κινητικότητα των εταιριών όπου οι χώρες ανταγωνίζονται ως προς τους θεσμικούς ή τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές, και το άλλο βασίζεται στην κινητικότητα του κεφαλαίου όπου οι χώρες ανταγωνίζονται στους πραγματικούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές. Για το κάθε μοντέλο προσδιορίζονται οι καμπύλες αντίδρασης των χωρών, δηλαδή το πως επηρεάζεται η φορολογική πολιτική μιας χώρας από πιθανές αλλαγές της φορολογικής πολιτικής των άλλων χωρών. Αυτό που κάνει τα συγκεκριμένα μοντέλα να διαφέρουν είναι η βαρύτητα που δίνεται στα έσοδα από τη φορολόγηση των εταιριών και η δυνατότητα στις καμπύλες αντίδρασης να μην είναι γραμμικές καθώς και η δυνατότητα η ισορροπία που επιτυγχάνεται να είναι δυναμική ή στατική. Ειδικά για τις καμπύλες αντίδρασης, το ότι είναι κυρτές σημαίνει πως η αντίδραση της χώρας i είναι μεγαλύτερη από την αρχική δράση της χώρας j όταν ο συντελεστής φορολογίας της i είναι μεγαλύτερος από το συντελεστή φορολογίας της j. Επιπλέον, το γεγονός ότι τα μοντέλα είναι δυναμικά συνεπάγεται πως υπάρχει

κάποιο κόστος στις μεταβολές των φορολογικών συντελεστών στο οποίο μπορούν να αντιδράσουν οι άλλες χώρες.

Για την επαλήθευση των υποθέσεων των δύο αυτών μοντέλων χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από τις φορολογικές πολιτικές 21 χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. για την περίοδο από το 1982 μέχρι το 1999. Στο μοντέλο με την κινητικότητα των επιχειρήσεων από τα εμπειρικά στοιχεία βρίσκουν πως δύο control variables είναι στατιστικά σημαντικές. Η μία είναι ο ψηλότερος φορολογικός συντελεστής ο οποίος σχετίζεται θετικά, δηλαδή χώρες που έχουν ψηλότερους εισοδηματικούς φορολογικούς συντελεστές έχουν και ψηλότερους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές, κάτι που είναι συνεπές με τη θεωρία του μοντέλου. Η άλλη μεταβλητή είναι το μέγεθος των χωρών. Με ίδιες τις άλλες συνθήκες οι μεγάλες χώρες έχουν και ψηλότερους θεσμικούς φορολογικούς συντελεστές. Και αυτό το αποτέλεσμα είναι συμβατό με την θεωρία του μοντέλου που λέει ότι όσο μεγαλύτερο αντίκτυπο έχουν οι πολιτικές μιας χώρας στο διεθνές ποσοστό απόδοσης τόσο ψηλότερα μπορεί να θέσει τους φορολογικούς της συντελεστές. Σε γενικές γραμμές τα εμπειρικά στοιχεία επιβεβαιώνουν πως οι κυβερνήσεις συναγωνίζονται ως προς τους θεσμικούς και τους πραγματικούς μέσους φορολογικούς συντελεστές, ενώ προκύπτουν και σοβαρές ενδείξεις πως ο ανταγωνισμός αυτός είναι ασύμμετρος.

Αντίθετα στο μοντέλο που υποθέτει κινητικότητα των κεφαλαίων τα συμπεράσματα δεν είναι τόσο ξεκάθαρα. Η μεταβλητή που είναι στατιστικά σημαντική σε όλες τις περιπτώσεις είναι ο ψηλότερος φορολογικός συντελεστής, ενώ το μέγεθος των χωρών είναι στατιστικά σημαντικό μόνο στο μοντέλο μίας περιόδου. Τα αποτελέσματα αυτά δεν είναι περίεργα αφού ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής μετρά τον αντίκτυπο της εταιρικής φορολόγησης στην οριακή επένδυση. Στο μοντέλο οι εισροές των κεφαλαίων καθορίζονται από τον πραγματικό οριακό φορολογικό συντελεστή και υπάρχουν ενδείξεις για ασύμμετρες αντιδράσεις. Τα εμπειρικά δεδομένα όμως επιβεβαιώνουν μερικώς μόνο την πρώτη υπόθεση ενώ για τη δεύτερη δεν προκύπτει κανένα συμπέρασμα.

Την άποψη πω ο συντονισμός της φορολογικής πολιτικής δεν είναι απαραίτητος εκφράζει και ο Sørensen (2001). Στο άρθρο του που πραγματεύεται θέματα γύρω από τον συντονισμό της φορολογικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει ότι δεν είναι απαραίτητη η φορολογική εναρμόνιση για την αποφυγή των στρεβλώσεων σε μία αγορά. Κάνει διαχωρισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας σε αποτελεσματικότητα στην παραγωγή και στην

κατανάλωση. Η πρώτη επιτυγχάνεται όταν υπάρχει εξίσωση των τιμών των παραγωγών τελικών και ενδιάμεσων αγαθών σε όλες τις χώρες. Η εξίσωση των τιμών των παραγωγών συνεπάγεται εξίσωση του οριακού κόστους και επομένως δεν μπορούν να εξοικονομηθούν πόροι αν η παραγωγή μεταφερθεί σε άλλη χώρα. Αντίθετα η αποτελεσματικότητα στην κατανάλωση προϋποθέτει την εξίσωση των τιμών των καταναλωτών σε όλες τις χώρες, έτσι ώστε οι καταναλωτές, που σκοπό έχουν να μεγιστοποιήσουν την χρησιμότητά τους, να αντιμετωπίζουν τον ίδιο οριακό λόγο υποκατάστασης, τόσο μεταξύ δύο αγαθών όσο και μεταξύ παρούσας και μελλοντικής κατανάλωσης. Κατά αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί να παρουσιαστεί αύξηση της χρησιμότητας με αλλαγή στον καταμερισμό της κατανάλωσης και της επένδυσης μεταξύ των χωρών.

Η αποτελεσματικότητα στην παραγωγή μπορεί να επιτευχθεί αν οι χώρες εφαρμόσουν την αρχή του προορισμού στην επιβολή των έμμεσων φόρων, έτσι ώστε όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες να φορολογούνται στη χώρα τελικού προορισμού τους, δηλαδή εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα θα είναι αντικείμενα των ίδιων έμμεσων φόρων, και την αρχή της εγκατάστασης στην επιβολή των άμεσων φόρων, έτσι ώστε ο φορολογούμενος να είναι υπόχρεος στην χώρα που διαμένει για την πληρωμή φόρων που προκύπτουν από όλο το εισόδημα που κατέχει, εγχώριο και ξένο. Με την αρχή προορισμού οι τιμές των παραγωγών τόσο των εγχώριων όσο και των αλλοδαπών, που ανταγωνίζονται σε μία αγορά θα είναι ίδιες όταν αφαιρεθούν οι φόροι. Με την αρχή εγκατάστασης οι φορολογούμενοι θα αντιμετωπίζουν τον ίδιο οριακό φορολογικό συντελεστή τόσο για τα εισοδήματα που προκύπτουν από δραστηριότητες μέσα στη χώρα όσο και από δραστηριότητες σε αλλοδαπές χώρες. Επειδή όμως υπάρχει πλήρης κυνηγικότητα του κεφαλαίου, θα προβεί στην δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου επενδύσεων τέτοιου ώστε η οριακή απόδοση προ φόρων(που είναι το κόστος κεφαλαίου που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις) να είναι ίση μεταξύ των επενδύσεων στην ημεδαπή και τις αλλοδαπές χώρες, και έτσι να εξασφαλίζεται η εξίσωση της τιμής του παραγωγού κεφαλαίου.

Κάτω από πλήρη ανταγωνισμό, η φορολόγηση με βάση τις δύο αυτές αρχές δεν αφήνει περιθώρια για μεταφορά των προσόδων και προσέλκυση ξένης φορολογικής βάσης. Καθώς τα κράτη δεν μπορούν να φορολογήσουν εισοδήματα από επενδύσεις που έχουν κάνει αλλοδαποί, δεν μπορούν να εξάγουν μέρος της φορολογικής επιβάρυνσης. Ακόμα μια μεταβολή στον εγχώριο φορολογικό συντελεστή του εισοδήματος από κεφάλαιο, θα εφαρμόζεται τόσο στις εγχώριες όσο

και στις αλλοδαπές επενδύσεις και δεν θα προκαλεί τάση για ανακατανομή των επενδύσεων.

Στην πράξη, η εφαρμογή των δύο αυτών αρχών δεν είναι και τόσο απλή καθώς ανακύπτουν πολλά προβλήματα. Η ελεύθερη διακίνηση των προϊόντων ανάμεσα στα κράτη μέλη και η έλλειψη ελέγχου στις εισαγωγές και τις εξαγωγές καθιστά σχεδόν αδύνατη την εφαρμογή της αρχής προορισμού στην έμμεση φορολόγηση. Άλλη μια σημαντική δυσκολία που προκύπτει είναι η ανάγκη για την παρακολούθηση του εισοδήματος που δημιουργείται σε κάθε χώρα και η ανταλλαγή αυτών των πληροφοριών. Οι δυσκολίες αυτές καθιστούν αναγκαίο των συντονισμό των φορολογικών πολιτικών με άλλα μέσα, ώστε να περιοριστούν οι στρεβλώσεις που δημιουργούνται.

4.Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ένας από τους βασικούς λόγους που υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συστήματος είναι η άρνηση των κρατών να χάσουν την αυτονομία στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής. Σε πολλές περιπτώσεις οι διαφορές στους πραγματικούς εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές που επιβάλλουν τα κράτη μέλη μπορεί να είναι μεγάλες και μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική αποτελεσματικότητα, αλλά αυτή η θυσία μπορεί να είναι αναγκαία για την επίτευξη κάποιων άλλων εύλογων πολιτικών στόχων. Αν τα κράτη παραχωρήσουν τη δυνατότητα άσκησης της φορολογικής πολιτικής σε έναν ενιαίο φορέα, τότε χάνουν ένα τελευταίο όργανο άσκησης πολιτικής (ήδη η νομισματική πολιτική ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενώ υπάρχουν περιορισμοί και στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής).

Είναι λοιπόν λογικό να θέλουν τα κράτη να διατηρήσουν την αυτονομία τους στην άσκηση φορολογικής πολιτικής για να μπορούν να αντιμετωπίζουν ασύμμετρες διαταραχές και γιατί η φορολόγηση επηρεάζει σημαντικά την κοινωνική πολιτική μιας χώρας.

Εμπόδια στην εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συστήματος είναι οι δυσκολίες που υπάρχουν στην δημιουργία και στην πρακτική εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος. Το κόστος για την εύρεση του καταλληλότερου φορολογικού συστήματος και το κόστος προσαρμογής των εταιρειών στα νέα δεδομένα θα είναι εξαιρετικά σημαντικό, αλλά αν το σύστημα είναι σωστά σχεδιασμένο, τότε μακροχρόνια τα κόστη αυτά θα εξαλειφθούν από τις ωφέλειες που θα προκύψουν.

Άλλο ένα σημαντικό εμπόδιο στην εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συστήματος είναι η απόφαση για το ποιος ή ποιο όργανο θα ασκεί την φορολογική πολιτική και θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του φορολογικού συστήματος, τη συλλογή των φόρων και τον καταμερισμό των φορολογικών εσόδων στα κράτη μέλη.

Επιπλέον, υπάρχουν δυσκολίες και από τις ήδη υπάρχουσες συνθήκες που έχουν συνάψει κράτη μέλη της Ε.Ε. με χώρες εκτός Ε.Ε. και οι οποίες αφορούν φορολογικά θέματα. Έτσι προκύπτουν δυσκολίες στην φορολόγηση εισοδημάτων που προέρχονται από τρίτες χώρες.

Το ίδιο πρόβλημα ανακύπτει και με τις συνθήκες που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη μεταξύ τους. Δεν πρέπει ακόμα να παραλείψουμε και την σπουδαιότητα που έχει ο σχηματισμός των ενδοεπιχειρησιακών τιμών καθώς οι διαφορετικοί νόμοι που υπάρχουν επιτρέπουν στις εταιρίες να φοροαποφεύγουν και στα κράτη να ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την προσέλκυση φορολογικής βάσης, με τρόπο όχι και τόσο εμφανή. Μία καλή μέθοδος που συμβάλλει στην μείωση αυτών των διαφορών και μειώνει την δυνατότητα των επιχειρήσεων να φοροαποφεύγουν και των κρατών να ανταγωνίζονται είναι η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων. Στα θέματα αυτά θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

4.1.ΕΝΔΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

Ένα μεγάλο μέρος του ενδοκοινοτικού εμπορίου έχει τη μορφή ενδιάμεσων συναλλαγών μεταξύ επιχειρησιακών μονάδων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων. Σε αυτού του είδους τις συναλλαγές οι επιχειρήσεις έχουν κίνητρα να θέτουν τις τιμές έτσι ώστε να μεταφέρουν φορολογητέο εισόδημά τους στη χώρα με τους πιο ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους. Η πρακτική αυτή αφήνει περιθώρια στις χώρες για φορολογικό ανταγωνισμό, όταν δεν υπάρχει κάποιος έλεγχος στον καθορισμό των ενδοεπιχειρησιακών τιμών.

Οι αυξανόμενες συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο καθιστούν εξαιρετικά δύσκολο τον προσδιορισμό του μέρους της διεθνούς φορολογικής βάσης που αντιστοιχεί σε κάθε χώρα. Σύμφωνα με τις οδηγίες του Ο.Ο.Σ.Α. οι τιμές για τις συναλλαγές πρέπει να είναι παρόμοιες με τις τιμές που θα προέκυπταν αν συναλλάσσονταν μέρη που δε σχετίζονται μεταξύ τους. Το πρόβλημα που ανακύπτει σε αυτή την περίπτωση είναι ότι πολλές φορές τα αγαθά και οι υπηρεσίες που ανταλλάσσονται είναι πολύ εξειδικευμένα και δεν υπάρχουν στην αγορά άλλα παρόμοια αγαθά. Για την αποφυγή αυτών των δυσκολιών υπάρχουν τέσσερις μέθοδοι προσδιορισμού των εσωτερικών αυτών τιμών: α) η μέθοδος μεταπώλησης, όπου η εσωτερική τιμή των ενδιάμεσων αγαθών υπολογίζεται αφαιρώντας ένα εύλογο ποσό ως περιθώριο κέρδους από την τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά. β) η μέθοδος που για τον υπολογισμό της εσωτερικής τιμές χρησιμοποιεί το κόστος παραγωγής του ενδιάμεσου αγαθού και προσθέτει ένα περιθώριο κέρδους. γ) Η μέθοδος που προσδιορίζει την τιμή του ενδιάμεσου αγαθού προσδίδοντας σε αυτό ένα μέρος του συνολικού κέρδους. Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται όταν δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία για να εφαρμοστούν οι δύο πρώτες μέθοδοι. δ) Πολλά κράτη του Ο.Ο.Σ.Α και της Ε.Ε. εφαρμόζουν έναν κανόνα που δεν επιτρέπει την συσσώρευση χρεών και φοροαπαλλασσόμενων πληρωμών τόκων στη χώρα με το μεγαλύτερο φορολογικό συντελεστή.

Υπάρχουν όμως και προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτών των πρακτικών. Οι κανόνες που διέπουν την διεθνή φορολογική πολιτική είναι πολύπλοκοι και τα διοικητικά κόστη και τα κόστη προσαρμογής είναι εξαιρετικά υψηλά.

Το πρόβλημα που υπάρχει από τον προσδιορισμό των εσωτερικών αυτών τιμών απασχολεί πολύ τις φορολογικές αρχές των κρατών μελών και προσπαθούν να το αντιμετωπίσουν με την αύξηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών εγγράφων και με αλλαγές στο σύστημα ελεγκτικής λογιστικής.

4.2. ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.

Η ύπαρξη πολλών και διαφορετικών νόμων σχετικά με τον τρόπο που τηρούν τις λογιστικές τους καταστάσεις οι εταιρίες, δίνει σε πολλές πολυεθνικές εταιρίες τη δυνατότητα να μεταφέρουν μέρος του φορολογητέου εισοδήματός τους στα κράτη με τους πιο ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους, πρακτική που επιτείνει το φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών. Ακόμα, η αναγκαιότητα εξοικείωσης με πληθώρα λογιστικών συστημάτων αυξάνει τα διοικητικά κόστη των επιχειρήσεων και πολλές φορές δρα αποτρεπτικά στην ανάληψη επενδύσεων σε διαφορετικά κράτη. Επιπλέον οι διαφορές αυτές που παρουσιάζονται στα λογιστικά στοιχεία, καλλιεργεί αβεβαιότητα για την πραγματική οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης, καθώς οι ξένοι επενδυτές μπορεί να έχουν λάθος πληροφορίες ή αξιολογήσεις λόγω της διάστασης στη νομοθεσία για την τήρηση των λογιστικών καταστάσεων, και αυτός είναι ένας ακόμα λόγος για την μείωση της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων.

Η Ε.Ε. έχει ως στόχο να μειώσει τις διαφορές που υπάρχουν στα λογιστικά συστήματα που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις των κρατών μελών, ώστε να μην αποτελούν εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης (ενιαία αγορά). Η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων έχει σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό του αφανούς φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών. Τα κράτη δεν θα μπορούν να επιτρέπουν σε επιχειρήσεις να συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις με τρόπο που να επιτρέπει την ευνοϊκότερη φορολογική αντιμετώπιση του στη συγκεκριμένη χώρα. Αντίθετα, όλες οι οικονομικές καταστάσεις θα συντάσσονται με

τον ίδιο τρόπο ανεξάρτητα από το κράτος στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση και μετά οι επιχειρήσεις θα φορολογούνται με βάση τη φορολογική νομοθεσία της χώρας. Άλλο ένα θετικό στοιχείο που από τη χρήση των διεθνών λογιστικών προτύπων είναι ο περιορισμός στην άνιση μεταχείριση μεταξύ εγχώριων και αλλοδαπών επιχειρήσεων, αφού πλέον όλες οι οικονομικές καταστάσεις θα καταρτίζονται με τον ίδιο τρόπο. Επιπλέον, η υιοθέτηση κοινών λογιστικών μεθόδων βοηθά στην καλύτερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς καθώς οι επενδυτές θα έχουν καλύτερη άποψη για την οικονομική κατάσταση όλων των εταιριών ανεξάρτητα από την χώρα εγκατάστασής τους και τα μεγέθη θα μπορούν πιο εύκολα να συγκριθούν. Η εφαρμογή αυτών των μεθόδων έχει ως σκοπό να προφυλάξει τους μετόχους, κυρίως αυτούς που δεν διαμένουν στην χώρα που είναι εγκατεστημένη η εταιρία. Ένα ακόμα αποτέλεσμα που έχει η εφαρμογή αυτών των μεθόδων είναι ότι εξασφαλίζει την διεξαγωγή των οικονομικών δραστηριοτήτων σε ίσους όρους. Με άλλα λόγια όλες οι επιχειρήσεις θα είναι υποχρεωμένες να αποκαλύπτουν τα ίδια στοιχεία και καμία δεν θα μπορεί να εκμεταλλευτεί ή να αποκρύψει στοιχεία που είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύσουν.

4.3. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συστήματος, συναντά εμπόδια και από την ύπαρξη πολυάριθμων συνθηκών που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη για την αποφυγή διπλής φορολόγησης, οι οποίες όμως είναι πολύπλοκες και πολλές φορές δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις αφήνοντας περιθώριο και για διπλή φορολόγηση και για φοροδιαφυγή. Η πολυπλοκότητα που τις διακρίνει αφήνει ορισμένες φορές περιθώρια για παρερμηνείς και καλλιεργεί αβεβαιότητα στις επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, οι συνθήκες που έχει υπογράψει ένα κράτος μέλος μπορεί να έρχονται σε σύγκρουση με συνθήκες που έχει υπογράψει ένα άλλο κράτος μέλος ή ακόμα και να θίγουν τα συμφέροντα κάποιου άλλου κράτους μέλους. Οι συνθήκες αυτές είναι

δεσμευτικές και δεν επιτρέπουν εύκολα τη λύση τους. Η ύπαρξη αυτών των συνθηκών προκαλεί πολλά εμπόδια στην νιοθέτηση ενός κοινού φορολογικού συστήματος στην Ε.Ε. ενώ αρκετά κράτη αντιμετωπίζουν δυσκολίες και στην προσπάθεια άσκησης συντονισμένης φορολογικής πολιτικής.

Σήμερα στην Ε.Ε. υπάρχουν σχεδόν 100 διμερείς φορολογικές συνθήκες. Στην πραγματικότητα, τα κράτη μέλη έχουν μέσα στα φορολογικά συστήματα τους διατάξεις που περιορίζουν τη διπλή φορολόγηση και επομένως η ύπαρξη των συνθηκών αυτών δεν είναι απόλυτα απαραίτητη σε ορισμένες περιπτώσεις.

Σε γενικές γραμμές οι συνθήκες δεν έχουν την ικανότητα να εξαλείψουν φαινόμενα διπλής φορολόγησης ή προνομιακής μεταχείρισης ορισμένων εταιριών. Επιπλέον είναι δύσκολο να προσδιορίσουν με ακρίβεια τι πρέπει να γίνει σε περίπτωση που εμπλέκονται περισσότερα από δύο κράτη μέλη ή και κράτη εκτός της ένωσης. Η πολυπλοκότητά τους και τα προβλήματα που θα ανακύπτουν θα αυξάνονται καθώς αυξάνει και ο αριθμός των κρατών μελών.

4.4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Υπάρχουν τέσσερις διαφορετικές προτάσεις για τη φορολόγηση των εταιριών στην Ε.Ε., η φορολόγηση στο κράτος μέλος που εδρεύει η εταιρία (HST), η φορολόγηση με βάση μια κοινή φορολογική βάση, η φορολόγηση με βάση τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εταιρική φορολόγηση, και η φορολόγηση με βάση μια κοινή υποχρεωτική εναρμονισμένη φορολογική βάση. Από αυτές τις προτάσεις, η πρώτη βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των φορολογικών νόμων του κράτους μέλους που ο όμιλος των επιχειρήσεων έχει την έδρα του, ενώ οι άλλες τρεις προτάσεις βασίζονται λίγο ως πολύ στην εναρμόνιση των εγχώριων νόμων για τη φορολόγηση των εταιριών.

Η φορολόγηση στο κράτος μέλος που εδρεύει η εταιρία, η φορολόγηση με βάση μια κοινή φορολογική βάση και η φορολόγηση με βάση μια κοινή υποχρεωτική εναρμονισμένη φορολογική βάση ενέχουν εκτός από τον καθορισμό μίας

φορολογικής βάσης για τους ευρωπαϊκούς ομίλους εταιριών και τον καθορισμό μιας μεθόδου επιμερισμού των κερδών στις θυγατρικές και σε άλλες οργανώσεις του που ανήκουν στον όμιλο. Αξίζει να σημειωθεί πως με βάση τις τρεις αυτές προτάσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν τους δικούς τους φορολογικούς συντελεστές.

4.4.1. Φορολόγηση με βάση τη χώρα στην οποία εδρεύει η εταιρία.

Με βάση αυτή τη μέθοδο οι ευρωπαϊκές πολυεθνικές εταιρίες μπορούν να επιλέξουν ένα κράτος μέλος με βάση τη νομοθεσία του οποίου θα προσδιορίζεται η φορολογική τους βάση για όλα τα παραρτήματα και όλες τις θυγατρικές που έχουν στην Ε.Ε.. Στη συνέχεια η βάση αυτή θα επιμερίζεται με κάποια συνάρτηση στα κράτη μέλη και τα επιμερισμένα κέρδη θα φορολογούνται με βάση τη νομοθεσία του κάθε κράτους μέλουν. Η μέθοδος της εταιρικής φορολόγησης με βάση την χώρα στην οποία εδρεύει η μητρική εταιρία αποτελεί μια εύκολη και γρήγορη λύση σε σχέση με την εφαρμογή κοινής φορολογικής νομοθεσίας στα κράτη μέλη. Βασική προϋπόθεση για να συμμετάσχει κάποια χώρα σε μια τέτοια συμφωνία είναι να μην υπάρχουν μεγάλες διαφορές στη φορολογική νομοθεσία των χωρών που συμμετέχουν.

Μια παρόμοια εναλλακτική λύση είναι ο υπολογισμός της φορολογητέας βάσης καθώς και η φορολόγηση αυτής με βάση τη νομοθεσία του κράτους μέλουν στο οποίο εδρεύει η πολυεθνική, και στη συνέχεια ο επιμερισμός των φορολογικών εσόδων στα κράτη μέλη, με την χρήση κάποιας συνάρτησης επιμερισμού.

Αυτό το σύστημα θα διευκόλυνε πολύ τις εταιρίες που έχουν δραστηριότητες σε διαφορετικά κράτη μέλη γιατί θα αποκόμιζαν οφέλη από την ανάγκη υπολογισμού μίας μόνο φορολογικής βάσης με βάση τη νομοθεσία ενός μόνο κράτους.

Οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις προτιμούν τη μέθοδο αυτή γιατί μπορούν να προσαρμοστούν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Άλλο ένα θετικό στοιχείο της είναι ότι μπορεί να θεωρηθεί και σαν ένα πρώτο βήμα για την επίτευξη μιας κοινής υποχρεωτικής φορολογικής βάσης. Από την άλλη πλευρά όμως, υπάρχουν ερωτηματικά για το βαθμό γνώσης των συστημάτων ελέγχου των

λογιστικών καταστάσεων που υπάρχουν σε κάθε κράτος μέλος, ενώ δεν αποκλείεται τα κράτη μέλη να προσπαθούν να παρέχουν χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές στην προσπάθεια τους να προσελκύσουν τις έδρες των πολυεθνικών εταιριών.

Αξίζει να σημειωθεί πως η εξαίρεση ορισμένων κρατών μελών από τη συμμόρφωση με το σύστημα αυτό μπορεί να έρθει σε αντιπαράθεση με τις αρχές της ενιαίας αγοράς.

4.4.2. Κοινή (ενοποιημένη) φορολογική βάση

Η μέθοδος αυτή θεωρείται ως η καλύτερη από μια μερίδα επιχειρηματιών καθώς και από το φορολογικό συνέδριο που έγινε στις Βρυξέλλες στις 29-30 Απριλίου 2002. Η εφαρμογή της κοινής φορολογικής βάσης απαιτεί την δημιουργία νέων φορολογικών νόμων που θα ισχύουν σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα προσδιορίζουν τη φορολογική βάση των εταιριών. Με αυτή τη μέθοδο, οι εταιρίες που εδρεύουν σε κάποιο κράτος μέλος έχουν την ευχέρεια να νιοθετούν τη μέθοδο της κοινή φορολογικής βάσης για όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε άλλα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην συμφωνία αυτή. Οι αντίστοιχοι φορολογικοί συντελεστές θα θεσπίζονται από τις φορολογικές αρχές του κάθε κράτους μέλους και θα εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις που εδρεύουν σε αυτό, καθώς και σε όλες τις δραστηριότητές τους στα άλλα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη συμφωνία αυτή. Στη συνέχεια η φορολογική βάση θα επιμερίζεται με τη χρήση μιας συμφωνημένης συνάρτησης στα διάφορα κράτη μέλη. Πρέπει να τονιστεί πως με τη μέθοδο αυτή γίνεται ενοποίηση των κερδών και των ζημιών που παρουσιάζουν οι όμιλοι εταιριών με τον ίδιο τρόπο, χωρίς να παίζει ρόλο σε ποια χώρα βρίσκεται η έδρα.

Σημαντικό στοιχείο που θα διευκολύνει την εφαρμογή αυτής της μεθόδου είναι η καθιέρωση των διεθνών λογιστικών προτύπων. Οι εισηγμένες εταιρίες καθώς και οι εταιρίες που θέλουν να εισαχθούν στο χρηματιστήριο πρέπει από 1^η Ιανουαρίου 2005 να παρουσιάσουν ενοποιημένους λογαριασμούς σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Οι αντιθέσεις που μπορεί να προκύψουν ανάμεσα στις

Λογιστικές Οδηγίες και τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα, θα διευθετηθούν από την Επιτροπή. Η ύπαρξη μιας μόνο μεθόδου λογιστικής καταχώρησης και σύνταξης των λογιστικών καταστάσεων διευκολύνει την εισαγωγή εναρμονισμένων φορολογικών όρων.

4.4.3. Κοινή υποχρεωτική εναρμονισμένη φορολογική βάση

Η εφαρμογή αυτής της μεθόδου προϋποθέτει την σύγκλιση των εταιρικών φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών. Σε αντίθεση με τις άλλες μεθόδους που έχουμε ήδη αναφέρει, η τελευταία θα έχει υποχρεωτική εφαρμογή και θα αντικαταστήσει τις εγχώριες φορολογικές πολιτικές. Με άλλα λόγια, οι υπάρχουσες φορολογικές νομοθεσίες θα πάψουν να υπάρχουν και οι φορολογικές αρχές κάθε χώρας θα λειτουργούν με βάση την νέα κοινή φορολογική νομοθεσία. Κατά αυτό τον τρόπο δεν υπάρχει ανάγκη για δημιουργία νέας κεντρικής διοίκησης. Με τη μέθοδο αυτή είναι υποχρεωτική και η ενοποίηση των κερδών και των ζημιών των επιχειρήσεων, και η ενοποιημένη φορολογική βάση στη συνέχεια θα επιμερίζεται στα κράτη μέλη με βάση κάποια προσυμφωνημένη συνάρτηση.

Αν και η μέθοδος αυτή λύνει πολλά από τα προβλήματα που δημιουργούνται από την ύπαρξη πολλών φορολογικών συστημάτων και τη δυσκολία καθορισμού του κράτους μέλους το οποίο πρέπει να φορολογήσει την εταιρία, δεν λύνει όμως τα προβλήματα που υπάρχουν όταν μια επιχείρηση θέλει να προβεί σε επενδύσεις σε χώρες εκτός της Ε.Ε.

4.4.4.Το σύστημα Εταιρικής φορολόγησης της Ε.Ε. (the EU company income tax)

Η μέθοδος αυτή προϋποθέτει μεγαλύτερο βαθμό εναρμόνισης των φορολογικών συστημάτων. Με τη μέθοδο αυτή περνάμε από τα εγχώρια φορολογικά συστήματα σε ένα ενιαίο φορολογικό σύστημα που προϋποθέτει και τη δημιουργία μίας νέας κεντρικής αρχής. Με άλλα λόγια, η μέθοδος αυτή προϋποθέτει ενιαίους φορολογικούς συντελεστές, ενιαίο φορολογικό σύστημα και ενιαία φορολογική βάση για όλα τα κράτη μέλη. Τα φορολογικά έσοδα θα συγκεντρώνονται πλέον από ιδρύματα της Ε.Ε. και στη συνέχεια θα αναδιανέμονται στα κράτη μέλη με βάση κάποια συνάρτηση.

Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα μεγάλο βήμα προς της ενωμένη Ευρώπη. Η εφαρμογή του όμως συνεπάγεται την απώλεια μέρους της ανεξαρτησίας στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών μελών και για αυτό το λόγο πολλά κράτη δεν θα είναι σύμφωνα στην εφαρμογή του.

ΣΧΟΛΙΑ.

Η φορολόγηση με βάση την χώρα στην οποία εδρεύει η εταιρία , η κοινή υποχρεωτική εναρμονισμένη φορολογική βάση και το σύστημα εταιρικής φορολόγησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συστήματα που μπορεί να απαιτούν κάποιες αλλαγές στις ήδη υπάρχουσες φορολογικές συνθήκες.

Η φορολόγηση με βάση την χώρα στην οποία εδρεύει η εταιρία και η κοινή υποχρεωτική εναρμονισμένη φορολογική βάση είναι συστήματα που εφαρμόζονται κατά βιούληση και παράλληλα με την ήδη υπάρχουσα νομοθεσία του κράτους μελους. Τα συστήματα αυτά αφήνουν περιθώρια για άσκηση φορολογικής πολιτικής από τα κράτη μέλη και επομένως είναι πιθανό να εμφανιστούν φαινόμενα φορολογικού ανταγωνισμού καθώς οι επιχειρήσεις θα έχουν ως σκοπό να επιλέξουν το κράτος μέλος με τους πιο ευνοϊκούς όρους φορολόγησης.

4.5. Τα φορολογικά συστήματα στην Ε.Ε.

Τα πιο σημαντικά στοιχεία ενός φορολογικού συστήματος που καθορίζουν τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μιας επιχείρησης και επομένως και τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές είναι δέκα. Αρχικά είναι οι προβλεπόμενοι από το νόμο φορολογικοί συντελεστές και οι κανόνες φορολογικής λογιστικής. Σημαντικά στοιχεία είναι ακόμα οι αποσβέσεις, οι παροχές, οι ζημιές και τα κεφαλαιακά κέρδη. Σπουδαία θέση κατέχουν και οι διατάξεις για τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές, τις φορολογικές απαλλαγές και τις ενοποιήσεις των λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων καθώς και αυτές για τις εκπτώσεις αποθεμάτων και εξόδων. Με μια ταξινόμηση με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να εντοπιστούν ομάδες κρατών μελών που προσεγγίζουν ορισμένα θέματα με παρόμοιο τρόπο.

Τα συστήματα φορολόγησης των εταιριών στην Ε.Ε. διακρίνονται με βάση τον βαθμό ολοκλήρωσης τους με τα συστήματα φορολόγησης των φυσικών προσώπων. Στο κλασικό σύστημα οι εταιρίες θεωρούνται ως ανεξάρτητες οντότητες και φορολογούνται αυτοτελώς. Στο πλήρως ολοκληρωμένο σύστημα οι επιχειρήσεις είναι τα μέσα που μεταφέρουν τα κέρδη των επιχειρήσεων προς τους μετόχους και αν παρακρατούνται φόροι σε επιχειρησιακό επίπεδο, αποτελούν ένα είδος προκαταβολής φόρου των φυσικών προσώπων..

Στην πράξη, η συνολοκλήρωση της εταιρικής φορολόγησης με την φορολογία φυσικών προσώπων περιορίζεται στο επίπεδο των κερδών που διανέμονται στους μετόχους με τη μορφή μερισμάτων. Η μορφή αυτή φορολογικής απαλλαγής είναι γνωστή ως φορολογική απαλλαγή των μερισμάτων και μπορεί να εφαρμοστεί είτε σε επίπεδο εταιρίας είτε σε επίπεδο μετόχων. Σε επίπεδο μετόχων, η φοροαπαλλαγή των μερισμάτων μπορεί να επηρεαστεί συστηματικά από τους οριακούς φορολογικούς συντελεστές του προσωπικού εισοδήματος, όταν χρησιμοποιείται το σύστημα απόδοσης, επιτρέποντας την πλήρη ή μερική πίστωση των φόρων που πληρώνει η επιχείρηση και μπορούν να συνδεθούν με τα μερίσματα που λαμβάνουν οι μέτοχοι. Η πίστωση φόρου μπορεί να επιτευχθεί και άμεσα χωρίς τον υπολογισμό του σωρευμένου φόρου που πληρώθηκε από την επιχείρηση ή της αναλογεί.

Εναλλακτικά, η φοροαπαλλαγή των μερισμάτων μπορεί να επιτευχθεί και με τη φορολόγηση του εισοδήματος των φυσικών προσώπων από μερίσματα με έναν ειδικό, συνήθως σταθερό, φορολογικό συντελεστή . Αν αυτός ο συντελεστής είναι μηδενικός, τότε το εισόδημα αυτό θα απαλλάσσεται πλήρως από τους φόρους (στο επίπεδο των μετόχων). Το σύστημα αυτό μοιάζει με το σύστημα πλήρης απόδοσης, όταν ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής είναι ίδιος με τον φορολογικό συντελεστή του εισοδήματος φυσικών προσώπων, και με το κλασικό σύστημα όταν ο ειδικός φορολογικός συντελεστής πλησιάζει τον φορολογικό συντελεστή του εισοδήματος φυσικών προσώπων. Επιπλέον , σε επιχειρησιακό επίπεδο, τα κέρδη που διανέμονται μπορεί να φορολογούνται με χαμηλότερο συντελεστή από ότι αυτά που παρακρατούνται (split-rate system) ή μπορεί να παρέχεται η δυνατότητα μείωσης των φορολογητέων κερδών κατά το ποσό των μερισμάτων.

Οι Κάτω Χώρες εφαρμόζουν σύστημα με βάση το οποίο το εισόδημα από μερίσματα είναι αντικείμενο φορολογίας τόσο σε εταιρικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο φυσικού προσώπου, με μικρές μόνο εξαιρέσεις. Οι άλλες 14 χώρες της Ε.Ε. παρέχουν κάποια απαλλαγή για τα μερίσματα όταν φορολογούν τους μετόχους. Έξι κράτη μέλη (ανάμεσα τους η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και η Μεγάλη Βρετανία) εφαρμόζουν ένα σύστημα πλήρους ή μερικής επιβολής (imputation). Η μέθοδος παροχής πίστωσης φόρων για τα μερίσματα εφαρμόζεται από την Πορτογαλία και την Ισπανία, ενώ έξι χώρες παρέχουν στα φυσικά πρόσωπα ειδικούς φορολογικούς συντελεστές για το εισόδημα που προέρχεται από μερίσματα. Πιο συγκεκριμένα, οι φορολογικοί αυτοί συντελεστές είναι σταθεροί και θετικοί για την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Δανία και τη Σουηδία , μηδενικοί για την Ελλάδα και υποδιπλασιασμένοι το κανονικού για το Λουξεμβούργο. Το μόνο κράτος μέλος που παρέχει μερική έστω απαλλαγή στη φορολογία των μερισμάτων σε εταιρικό επίπεδο είναι η Γερμανία, η οποία φορολογεί τα κέρδη που διανέμουν οι εταιρίες με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή.

Σε γενικές γραμμές, τα πολλά συστήματα που υπάρχουν για τη φορολόγηση των εταιριών, αντανακλούν τις ποικίλες λειτουργίες και τους διαφορετικούς στόχους της κάθε πολιτικής. Χρησιμεύουν στον υπολογισμό των επιστροφών φόρου στις ξένες επενδύσεις και στη φορολόγηση των σωρευμένων κεφαλαιακών κερδών των εγχώριων επενδυτών. Άλλοι σκοποί που καλούνται να εξυπηρετήσουν τα συστήματα εταιρικής φορολόγησης είναι η προώθηση των επενδύσεων και η παροχή κινήτρων για τη διακράτηση μετοχών καθώς και η αποτροπή των επενδύσεων σε άλλες χώρες

του εξωτερικού. Η προώθηση εγχώριων συμφερόντων έχει παραγκωνίσει σκέψεις για στρεβλώσεις στις διακρατικές συναλλαγές και την πιθανότητα άσκησης πολιτικής προς το συμφέρον συγκεκριμένων ομάδων.

Παρόλο που τα έσοδα από τα ίδια κεφάλαια φορολογούνται τουλάχιστον μία φορά, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τα έσοδα από τόκους δανείων όταν ο χορηγός του δανείου φορολογείται σε τρίτη χώρα. Τα ποσοστά παρακράτησης φόρων πάνω στις πληρωμές τόκων, μεταξύ των κρατών είναι εξαιρετικά μικρά και διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να ευνοείται η χρηματοδότηση με δάνεια από το εξωτερικό και έτσι να επηρεάζεται η αρχή της ουδετερότητας (θα έπρεπε να είναι αδιάφορος για τις επιχειρήσεις ο τρόπος άντλησης των κεφαλαίων), και παρατηρούνται φαινόμενα αυθαίρετου διαχωρισμού της φορολογητέας βάσης των τόκων ανάμεσα στις χώρες που χορηγούν δάνεια και σε αυτές που τα λαμβάνουν.

Ο Ο.Ο.Σ.Α. με μία μελέτη του το 1991 υπολόγισε τους συνολικούς πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές που βαρύνουν τις εταιρίες για διάφορες μορφές χρηματοδότησης, καθώς και αυτούς που βαρύνουν τα φυσικά πρόσωπα και τους επενδυτές που έχουν απαλλαγή, και για κατέληξε πως οι στρεβλώσεις που δημιουργούνται διαφέρουν σε μέγεθος από χώρα σε χώρα. Με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής, η έκδοση νέων μετοχών δεν ευνοείται ιδιαίτερα, ενώ αντίθετα τα μισά κράτη μέλη ευνοούν περισσότερο την λήψη δανείων παρά τη διακράτηση των κερδών. Άλλα και οι θεσμικοί επενδυτές έχουν καλύτερη φορολογική μεταχείριση.

Η ίδια μελέτη επεκτάθηκε και στις επενδύσεις που κάνει μια μητρική σε μια θυγατρική όταν αυτές εδρεύουν σε διαφορετικά κράτη μέλη. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα περισσότερα κράτη αποθαρρύνουν τις επενδύσεις προς τρίτες χώρες. Η εισροή ξένων επενδύσεων από μητρική εταιρία άλλης χώρας αντιμετωπίζεται θετικά, ενώ η εκροή κεφαλαίων έχει δυσμενέστερη αντιμετώπιση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην διανέμονται αποτελεσματικά οι πόροι και να δημιουργούνται στρεβλώσεις.

Αν και στην μελέτη αυτή δεν λαμβάνονται υπόψη οι αντιδράσεις, όπως ο φορολογικός προγραμματισμός και η φοροδιαφυγή, εντούτοις τα αποτελέσματα επαληθεύονται και από την μελέτη της επιτροπής Ruding.

5. ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει μια σειρά οδηγιών και συνθηκών καθώς και τη σύγκλιση επιτροπών που με σκοπό τη μελέτη των φορολογικών συστημάτων που υπάρχουν στα ευρωπαϊκά κράτη, την επίλυση των προβλημάτων που υπάρχουν από τις αντικρουόμενες φορολογικές νομοθεσίες και την προσπάθεια συντονισμού των φορολογικών πολιτικών. Μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις είναι η οδηγία μητρικών θυγατρικών εταιριών και η οδηγία συγχωνεύσεων, καθώς και η Ευρωπαϊκή Συνθήκη. Σημαντικό ρόλο στη επίλυση των διαφορών που προκύπτουν ανάμεσα στα κράτη μέλη παίζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, ενώ η επιτροπή Ruding και τα φορολογικά συνέδρια προσπαθούν να παρουσιάσουν τις διάφορες απόψεις που υπάρχουν γύρω από το θέμα της εταιρικής φορολόγησης και να προτείνουν λύσεις που θα είναι ωφέλιμες για την πορεία της Ε.Ε.. Σε όλα αυτά θα αναφερθούμε εκτενέστερα στη συνεχεία.

5.1.Η ΟΔΗΓΙΑ ΜΗΤΡΙΚΩΝ-ΘΥΓΑΤΡΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Η οδηγία των μητρικών θυγατρικών πραγματεύεται τον επιμερισμό των κερδών συνδεδεμένων εταιριών που εδρεύουν σε διαφορετικά κράτη μέλη. Η διανομή των κερδών πρέπει να γίνεται από εταιρίες που είναι αντικείμενα εταιρικής φορολογίας σε εταιρίες που είναι πάλι αντικείμενα εταιρικής φορολογίας. Η οδηγία αφορά σε ορισμένες μόνο μορφές εταιριών που αναγράφονται αναλυτικά στο παράρτημα Α της οδηγίας. Επιπλέον η εφαρμογή της οδηγίας περιορίζεται σε επιχειρήσεις που κατέχουν άμεσα το 25% τουλάχιστον του κεφαλαίου των συνδεδεμένων επιχειρήσεων που πληρώνουν τα μερίσματα και τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να μην εφαρμόσουν την οδηγία σε περίπτωση που το ελάχιστο ποσοστό του 25% δεν διατηρηθεί για τουλάχιστον δύο χρόνια. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η συνθήκη παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα μη εφαρμογής των διατάξεων της, σε περίπτωση που διαπιστωθεί απάτη ή κατή χρήση των διατάξεων της.

Η συνθήκη περιέχει και ορισμένους φορολογικούς νόμους. Το κράτος μέλος στο οποίο δραστηριοποιείται η θυγατρική εταιρία δεν μπορεί να παρακρατήσει φόρους για τα μερίσματα που διανέμονται. Για να μπορεί να εφαρμοστεί αυτό από όλες τα κράτη μέλη, η οδηγία περιλαμβανει και ορισμένα μεταβατικά μέτρα για την Ελλάδα, την Πορτογαλία και τη Γερμανία, τα οποία πλέον δεν εφαρμόζονται. Το κράτος μέλος στο οποίο έχει την έδρα της η εταιρία που λαμβάνει τα μερίσματα μπορεί είτε να απαλλάξει τα μερίσματα από την επιβολή φόρων, είτε να τα φορολογήσει κανονικά όπως φορολογεί την επιχείρηση παρέχοντας όμως πίστωση φόρου ίση με το ποσό του φόρου που καταβλήθηκε από τη θυγατρική εταιρία για το μέρος των διανεμημένων κερδών που έλαβε η μητρική εταιρία. Γίνεται όμως ξεκάθαρο πως η απαλλαγή που λαμβάνει η μητρική επιχείρηση δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να ξεπερνά σε ύψος τους φόρους που πληρώθηκαν από την θυγατρική.

Οι διατάξεις της οδηγίας επιτρέπουν στις μητρικές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να μειώσουν το φορολογητέο εισόδημά τους κατά τα διοικητικά κόστη που σχετίζονται με την ιδιοκτησία της θυγατρικής, τα οποία υπολογίζονται με βάση ένα σταθερό ποσοστό και τον περιορισμό ότι δεν θα ξεπερνούν το 5% των μερισμάτων.

Σε γενικές γραμμές η οδηγία για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρίες επιλύει μια σειρά προβλημάτων όχι όμως όλα καθώς καλύπτει μερικές μόνο περιπτώσεις. Η εφαρμογή της δημιουργεί ενδοιασμούς στα κράτη μέλη, ιδιαίτερα στα σημεία που αναφέρεται στους νόμους μη κακής χρήσης των διατάξεων της. Άλλο ένα πρόβλημα που προκύπτει είναι πως η φοροαπαλλαγή των μερισμάτων, όπου αυτή είναι δυνατή, συνεπάγεται ένα ιδιαίτερα υψηλό κόστος συμμόρφωσης. Διάφορες οικονομικές αποφάσεις όπως συγχωνεύσεις ή επενδύσεις στρεβλώνονται και επομένως η οικονομική αποτελεσματικότητα στην Ε.Ε. μπορεί πιθανότατα να μειωθεί.

5.2.Η ΟΔΗΓΙΑ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ

Η οδηγία των συγχωνεύσεων αναφέρεται σε επιχειρήσεις που εδρεύουν σε διαφορετικά κράτη μέλη και εμπλέκονται σε αναδιαρθρωτικές ενέργειες(restructuring operations). Οι εταιρίες για να υπάγονται στις διατάξεις της οδηγίας πρέπει να είναι υποκείμενα εταιρικής φορολογίας, να έχουν συγκεκριμένη νομική μορφή που να εμπεριέχεται στο παράρτημα της οδηγίας και να είναι εγγεγραμμένες σε ένα κράτος μέλος για φορολογικούς σκοπούς.

Η οδηγία αναφέρεται σε αναδιαρθρωτικούς οργανισμούς όπως συγχωνευμένες εταιρίες, τμήματα εταιριών, μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων κατά τις οποίες μια εταιρία μεταβιβάζει τμήματα των δραστηριοτήτων της σε μια άλλη εταιρία σε αντάλλαγμα για την μεταβίβαση χρεογράφων που αντιπροσωπεύουν το κεφάλαιο της εταιρίας που αποδέχεται την μεταβίβαση.

Με βάση την οδηγία αυτή, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν την ισχύ του ίδιου νομικού πλαισίου όσον αφορά στη μεταφορά των ζημιών των επιχειρήσεων τόσο για συγχωνεύσεις εταιριών που ανήκουν στο ίδιο κράτος μέλος, όσο και για συγχωνεύσεις εταιριών που ανήκουν σε διαφορετικά κράτη μέλη, αλλά υπάγονται στην οδηγία.

Πρέπει να τονιστεί πως μέσα στην οδηγία παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να αρνηθούν να εφαρμόσουν τις διατάξεις της οδηγίας σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα όταν η συγχώνευση ή η μεταβίβαση των μετοχών αποσκοπεί στην φοροαποφυγή ή στην απάτη. Σε γενικές γραμμές η οδηγία για τις συγχωνεύσεις αν και έχει επιλύσει κάποια προβλήματα δεν παρέχει το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο που να διευκολύνει την ανάληψη αναδιαρθρωτικών εργασιών, αφού ακόμα προκύπτουν φορολογικές επιβαρύνσεις που δεν θα υπήρχαν αν οι εταιρίες ανήκαν στο ίδιο κράτος μέλος.

5.3.The E.C. Treaty

Η E.C. Treaty έχει σημαντικές διατάξεις που αφορούν στην φορολόγηση . Το άρθρο 90 για παράδειγμα διευκρινίζει πως τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν φόρους στους πολίτες τους και στις εταιρίες και τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται μέσα σε αυτές. Με το άρθρο 100 καθορίζει πως οι νόμοι που είναι προς ψήφιση και επηρεάζουν την φορολογική πολιτική των άλλων κρατών μελών θα πρέπει να εγκριθούν από όλα τα κράτη μέλη. Το άρθρο 87 δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν αντί-ανταγωνιστικές και μεροληπτικές πολιτικές. Με άλλα λόγια προτεινόμενη νομοθεσία που έχει αντίκτυπο στην φορολογική πολιτική των άλλων κρατών μελών, θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το άρθρο 87 και ταυτόχρονά όλα τα κράτη μέλη να εγκρίνουν τη θέσπισή της. Αν κάποιο μέλος θεωρεί πως οι νόμοι που θεσπίζει ένα άλλο κράτος μέλος θίγουν τα συμφέροντά του μπορεί να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Μέχρι σήμερα οι προσπάθειες για τον καθορισμό ενός ελάχιστου κοινού φορολογικού συντελεστή για τα νομικά πρόσωπα δεν έχουν αποδώσει γιατί δεν έχουν την απόλυτη πλειοψηφία.

5.4.Το Ευρωπαϊκό δικαστήριο

Το Ευρωπαϊκό δικαστήριο έχει θεσπίσει ένα μεγάλο αριθμό νόμων πάνω στη συμβατότητα των φορολογικών νόμων που έχει κάθε κράτος σε σχέση με την Συνθήκη. Σχετικές αποφάσεις μπορούν να βγάζουν και τα εθνικά δικαστήρια των χωρών. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου επηρεάζει σημαντικά κάθε σκοπιά της νομοθεσίας για την εταιρική φορολόγηση. Η συνεισφορά του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου είναι αναμφισβήτητη γιατί έχει συμβάλλει στην απομάκρυνση φορολογικών εμποδίων που αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις, και τα οποία δεν μπορούσαν να επιλυθούν από τη Συνθήκη.

Κύριος ρόλος του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου είναι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου και η εφαρμογή του σε όλη την Ε.Ε. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου είναι εξαιρετικά σημαντικός γιατί με βάση αυτό έχει αναγνωριστεί πως το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει των εθνικών και επιτρέπει στους πολίτες να επικαλεστούν τα κοινοτικά τους δικαιώματα και στα εθνικά δικαστήρια. Οι αποφάσεις του

δικαστηρίου αφορούν σε ειδικές παραμέτρους ενός γενικότερου προβλήματος, αλλά η εφαρμογή τους αφήνεται στα εθνικά δικαστήρια τα οποία συχνά δεν μπορούν να καταλάβουν τα γενικά αποτελέσματα που απορρέουν από αυτές.

5.5.The Ruding committee.

Το 1990 η Commission ζήτησε από μία ομάδα ανεξάρτητων ειδικών με πρόεδρο τον πρώην υπουργό οικονομικών της Ολλανδίας Onno Ruding να εξετάσουν το κατά πόσο οι διαφορές που υπήρχαν στην εταιρική φορολόγηση προκαλούσαν στρεβλώσεις στην ενιαία αγορά, ιδιαίτερα όσον αφορά στις επενδυτικές αποφάσεις και τον ανταγωνισμό, και να κάνουν μια σειρά από προτάσεις. Η επιτροπή κατέληξε πως οι διαφορές που υπήρχαν ανάμεσα στα κράτη μέλη προκαλούσαν στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά οι οποίες ήταν δύσκολο να εξαλειφθούν από τις δυνάμεις της αγοράς, αλλά πρότεινε την διατήρηση του υπάρχοντος συστήματος φορολόγησης. Το κράτος από το οποίο τα εταιρικά κέρδη πηγάζουν, θα έχει το δικαίωμα να φορολογεί τα διανεμημένα και τα παρακρατηθέντα κέρδη σε εταιρικό επίπεδο. Σε περίπτωση που τα κέρδη αυτά στη συνέχεια μεταφέρονται στη μητρική εταιρία, η χώρα στην οποία εδρεύει η μητρική πρέπει να μην φορολογεί τα κέρδη αυτά, ή να παρέχει έκπτωση φόρου. Οι μέτοχοι όμως θα εξακολουθούν να φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις φορολόγησης των φυσικών προσώπων από τη χώρα στην οποία κατοικούν. Σε αντίθεση με την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, η απόδοση των δανειακών κεφαλαίων, δηλαδή οι τόκοι, πρέπει να εξακολουθήσουν να εκπίπτουν από τον υπολογισμό των κερδών στο κράτος που δημιουργούνται. Οι τόκοι πρέπει να φορολογούνται μόνο από το κράτος διαμονής του δανειοδότη. Η επιτροπή πρότεινε επίσης την υιοθέτηση κατώτατου ορίου του θεσμικού εταιρικού φορολογικού συντελεστή το 30%.

5.6. THE CODE OF CONDUCT OF BUSINESS TAXATION

Το Δεκέμβριο του 1997 το συμβούλιο του ECOFIN κατέληξε στο συμπέρασμα πως οι φορολογικές πολιτικές που χρησιμοποιούσαν τα κράτη μέλη της Ε.Ε. προκειμένου να προσελκύσουν τον κλάδο παροχής υπηρεσιών ο οποίος παρουσιάζει μεγάλη κινητικότητα, κατέληγαν σε ζημιογόνο φορολογικό ανταγωνισμό. Πρόθεση του συμβουλίου ήταν να συντάξουν ένα Κώδικα Διεξαγωγής της φορολόγησης των εταιριών, ο οποίος θα περιόριζε τέτοια φαινόμενα. Μια ομάδα δημοσίων υπαλλήλων ανέλαβε να μελετήσει τον τρόπο φορολόγησης των εταιριών στα κράτη μέλη της Ε.Ε. και να επισημάνει τις πρακτικές εκείνες που μπορούσαν να θεωρηθούν επιζήμιες. Η ομάδα αυτή ονομάστηκε Primarolo Group και σκοπός της ήταν να ερευνήσει την ύπαρξη μηδενικών ή πολύ χαμηλών πραγματικών φορολογικών συντελεστών σε συνδυασμό με την ύπαρξη και κάποιων άλλων χαρακτηριστικών. Ανάμεσα σε αυτά τα χαρακτηριστικά που αναζητούσε η ομάδα ήταν η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση της δραστηριότητας που ήθελε η χώρα να προωθήσει σε σχέση με την υπόλοιπη φορολογική βάση, η ύπαρξη αδιαφάνειας σε ορισμένους ειδικούς φορολογικούς νόμους καθώς και οι αποκλίσεις στον καθορισμό των κερδών από τις γενικές οδηγίες του Ο.Ο.Σ.Α. για τις ενδοεπιχειρησιακές τιμές. Το Primarolo Group παρουσίασε το 1999 μια λίστα από ζημιογόνες φορολογικές πρακτικές και σε γενικές γραμμές τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να μην εισάγουν άλλα φορολογικά μέτρα που να εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία, καθώς και να εξαλείψουν τα ήδη υπάρχοντα μέχρι το τέλος του 2005. Αξίζει να σημειωθεί πως τα ζημιογόνα φορολογικά μέτρα είναι εκείνα που επιτρέπουν την ύπαρξη πραγματικών φορολογικών συντελεστών πολύ χαμηλότερων από αυτούς που θα επικρατούσαν σε άλλες συνθήκες. Μερικά από τα κριτήρια που χρησιμοποιούσε για να εξακριβώσει αν κάποιο μέτρο ήταν επιβλαβές ήταν το κατά πόσο υποκείμενοι στους ευνοϊκούς φορολογικούς συντελεστές ήταν μόνο αλλοδαποί, αν τα ευνοϊκά φορολογικά μέτρα μπορούσαν να τα εκμεταλλευτούν οι εγχώριες επιχειρήσεις και το αν παρέχονταν κάποιες διευκολύνσεις χωρίς να υπάρχει ουσιαστικά πραγματική δραστηριότητα.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας δεν είναι δεσμευτικός όπως οι Ντιρεκτίβες. Σκοπός του είναι να βοηθήσει ώστε τα κράτη να διασφαλίσουν τη φορολογική τους βάση και γενικά να περιοριστούν οι στρεβλώσεις που μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή

προνομιακών φορολογικών μέτρων για δραστηριότητες που παρουσιάζουν μεγάλη κινητικότητα. Αξίζει να σημειωθεί πως ο Κώδικας αυτός είναι η πρώτη συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στην φορολόγηση των εταιριών.

5.7. Το Ευρωπαϊκό φορολογικό συνέδριο

Το συνέδριο για την εταιρική φορολόγηση έγινε στις Βρυξέλες στις 29-30 Απριλίου του 2002, η παρακολούθηση ήταν ανοικτή στο κοινό και οι συμμετέχοντες μπορούσαν να εκφράσουν τις απόψεις τους και μετά το πέρας του συνεδρίου μέσω του διαδικτύου. Το συνέδριο αυτό ήταν η αρχή για μελλοντικές συζητήσεις για την αναμόρφωσης των φορολογικού συστήματος.

Η Ε.Ε. στο συνέδριο αυτό συμφώνησε στην εφαρμογή μιας κοινής (ενοποιημένης) φορολογικής βάσης για τις επιχειρήσεις (της Ε.Ε.) και τη χρήση μιας συνάρτησης επιμερισμού της κοινής φορολογικής βάσης ανάμεσα στα κράτη μέλη, ενώ επεσήμανε πως η εναρμόνιση των φορολογικών συντελεστών υπερβαίνει το σκοπό εξάλειψης των φορολογικών εμποδίων στην εσωτερική αγορά.

Προς υπεράσπιση της κοινής φορολογικής βάσης παρουσιάστηκε μια μελέτη 500 σελίδων και ο επίτροπος Frans Bolkestein διατύπωσε την άποψη πως χωρίς την αναμόρφωση του συστήματος η Ευρώπη δεν θα καταφέρει να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία.

Στο συνέδριο εξετάστηκε και η λύση της φορολόγησης με βάση τη χώρα στην οποία εδρεύει η εταιρία, αλλά απορρίφθηκε γιατί υπήρχε κίνδυνος να επιτείνει τον φορολογικό ανταγωνισμό. Στο ερώτημα αν η εφαρμογή του συστήματος της κοινής φορολογικής βάσης μπορεί να είναι προαιρετική αποφάνθηκαν πως κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε πολλά προβλήματα και επομένως η εφαρμογή θα πρέπει να είναι υποχρεωτική.

Οι επιχειρήσεις από την πλευρά τους ξεκαθάρισαν πως ήθελαν ένα φορολογικό σύστημα και ενοποίηση των κερδών τους στην Ε.Ε.. Τέλος από πολλές πλευρές εκφράστηκαν ανησυχίες για τις δυσκολίες στον καθορισμό μιας κοινά αποδεκτής συνάρτησης επιμερισμού της φορολογικής βάσης.

5.8. Οι πρωτοβουλίες του Ο.Ο.Σ.Α. ενάντια στο ζημιογόνο φορολογικό ανταγωνισμό.

Σκοπός του Ο.Ο.Σ.Α. είναι να εξαλείψει πρακτικές που επιτρέπουν την φοροδιαφυγή με τον επιμερισμό των φορολογητέων κερδών στη δικαιοδοσία διαφορετικών κρατών. Το 1998 ο Ο.Ο.Σ.Α. εξέδωσε μια αναφορά στην οποία περιλάμβανε 19 συστάσεις σχετικά με τι πίστευε πως θα μπορούσε να θεωρηθεί ζημιογόνος φορολογικός ανταγωνισμός, ενώ διεξήγαγε ένα forum για να δει πως θα μπορούσαν να εφαρμοστούν οι προτάσεις του. Ο Ο.Ο.Σ.Α. διαχωρίζει την άσκηση ζημιογόνου φορολογικής πολιτικής σε δύο επίπεδα, σε επίπεδο κρατών μελών του Ο.Ο.Σ.Α. που ομοιάζει με τον code of conduct και σε επίπεδο κρατών μη μελών.

Σε πρώτο επίπεδο με την Έκθεση του 2000 εντοπίστηκαν 47 προνομιακά καθεστώτα τα οποία πρέπει να έχουν εξαλειφθεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 2005, χωρίς όμως να καθορίζονται συγκεκριμένες κυρώσεις για τα κράτη που δεν συμμορφώνονται. Σε δεύτερο επίπεδο, για τα κράτη μη μέλη, προσδιορίζονται χώρες που μπορούν να θεωρηθούν φορολογικοί παράδεισοι τονίζοντας πως χαμηλή φορολογία δεν είναι ικανή συνθήκη για να συμπεριληφθεί μια χώρα σε αυτή την κατηγορία. Η Έκθεση του 2000 κατονόμαζε 34 φορολογικούς παραδείσους και προειδοποιούσε πως αν δεν εγκαταλείψουν τις προνομιακές πολιτικές τους μέχρι το 2005 ο Ο.Ο.Σ.Α θα λάμβανε κάποια μέτρα. Ανάμεσα σε αυτά είναι η παρακράτηση φόρων στους κατοίκους τους, άρνηση φοροαπαλλαγών, εκπτώσεων κλπ. για εισόδημα που προέρχεται από αυτά τα κράτη, καθώς και άρνηση παροχής οικονομικής βοήθειας στους φορολογικούς παραδείσους που δεν συμμορφώνονται με τις υποδείξεις και τις αρχές της διαφάνειας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι εμφανές πως η εταιρική φορολόγηση κατέχει σημαντική θέση στα θέματα που απασχολούν κάθε χώρα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σπουδαιότητα της γίνεται ακόμα πιο φανερή αν αναλογιστούμε το μέγεθος της βιβλιογραφίας που πραγματεύεται τις διάφορες φορολογικές πολιτικές και την προσπάθεια προσδιορισμού της πιο επωφελούς για το κοινωνικό σύνολο, όπως επίσης και το πλήθος των συνεδρίων και συζητήσεων που διεξάγονται στα πλαίσια της Ε.Ε.. Για την άσκηση της φορολογικής πολιτικής που είναι πολύ σημαντική για τη δημιουργία μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς όπως επίσης και για την οικονομική ολοκλήρωση στην Ε.Ε. έχουν εκφραστεί πολλές διαφορετικές γνώμες οι οποίες δε συμφωνούν μεταξύ τους.

Μία μερίδα οικονομολόγων υποστηρίζει πως η προτιμότερη λύση είναι η εταιρική φορολογική εναρμόνιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άλλη πάλι υποστηρίζει πως ο φορολογικός ανταγωνισμός οδηγεί στο άριστο σημείο ισορροπίας. Μια τρίτη άποψη τίθεται υπέρ του φορολογικού συντονισμού των κρατών μελών. Ισως αυτή η τρίτη άποψη που είναι και η πιο μετριοπαθής να είναι η καλύτερη γιατί μπορεί να συνδυάζει μια μείωση του κόστους που θα υπήρχε από την εφαρμογή ενός νέου πλήρως εναρμονισμένου φορολογικού συστήματος και έναν περιορισμό στην φορολογική επιβάρυνση τόσο προς τα πάνω όσο και προς τα κάτω. Τα κράτη δηλαδή θα εξασφαλίζουν σίγουρα κάποιο επίπεδο φορολογικών εσόδων (δεν θα υπάρχει μηδενικός ή πολύ χαμηλός φορολογικός συντελεστής) και ο δημόσιος τομέας θα πρέπει να γίνει πιο αποδοτικός. Επιπλέον τα κράτη δεν θα χάνουν τον έλεγχο στην άσκηση της φορολογικής τους πολιτικής που είναι το τελευταίο μέσο που έχουν στη διάθεσή τους για την αντιμετώπιση ασύμμετρων διαταραχών. Το λογικό αποτέλεσμα μιας τέτοιας πολιτικής θα είναι μια αύξηση της κοινωνικής ευημερίας.

Η Ε.Ε. φαίνεται να προωθεί τη λύση ενός συντονισμού των φορολογικών πολιτικών μέσα από σειρά διατάξεων και συνθηκών. Η λήψη αποφάσεων γύρω από τον τομέα της φορολογίας είναι εξαιρετικά δύσκολη γιατί οι χώρες έχουν διαφορετικές απόψεις και επιδιώξεις και μέχρι σήμερα για τη λήψη αποφάσεων είναι απαραίτητη η συμφωνία όλων των κρατών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Andre Fourcans, ESSEC Business School, Tierry Warin, Crefe and Cirano, "Tax Harmonization Versus Tax Competition in Europe: a Game of theoretical Approach", (April 2001)
2. Baker & Mckenzie, " Survey of the effective tax burden in the European Union", Amsterdam, January 15, 1999.
3. Ben Lockwood and Miltos Makridis, "Capital Market integration and Tax Competition: The Political Economy Perspective" (2002).
4. Ben Lockwood, "tax Competition and Tax coordination Under Destination and Origin Principles: a synthesis" University of Warwick, July 2000
5. Chiara Bronchi, "Options for Reforming the tax system in Greece" organization for economic Co-operation and Development (2001)
6. Emilio Gabaglio, "The need for Corporate tax reform in the EU", Speech for the European Commission Conference on Company taxation(2002)
7. Enrique G. Mendoza, Linda L. Tesar, "Winners and Losers of Tax Competition in the European Union" (July 2003)
8. Eric J.bartelsman, Roel M.W.J Beetsma, "Why pay more? Corporate tax avoidance through transfer pricing in OECD countries" Journal of public Economics, (2001)
9. Eric Osterweil, "Reform of Company Taxation in the EU Internal Market", International Bureau of Fiscal Documentation (2002)
10. European Commission, "Tax Policy In The European Union", Europe on the move
11. European Economy 2003
12. EUROPEAN ECONOMY, " Sector and size effects on effective corporate taxation" , No 175, August 2002
13. EUROPEAN ECONOMY, "Foreign ownership and income taxation: an empirical evaluation", No 185, June 2003
14. Joann M.Weiner, Facultes Universitaires Saint-Louis, Brussels, " Summary of the European Tax Conference" , Tax Notes International (2002)
15. Michael P.Devereux, Ben Lockwood, Michaela Redoano, "Capital Account Liberalization and Corporate Taxes" (March 2003)

16. Michael P. Devereux, Ben Lockwood, Michaela Redoano, "Do countries compete over corporate tax rates?", (April 2002)
17. Michael P. Devereux, Rachel Griffith and Alexander Klemm "Corporate Income tax Reforms and International Tax Competition", Economic Policy, October 2002
18. NATIONAL BANK OF GREECE S.A., "Greece: Economic & Market Analysis", (April-May 2002)
19. NATIONAL BANK OF GREECE S.A., "Ειδική Έκδοση για το Ευρώ" Απρίλιος, 1999
20. NEW ENG. JOURNAL OF INT'L COMP. LAW, "European Union Tax Rate Harmony: an Unattainable and Detrimental Goal".
21. Peter Birch Sorensen " Tax Coordination in the European Union: What are the issues?", Swedish Economic Policy Review 8 (2001)
22. Phillip O. Figura, "European Union Tax Rate Harmony: An Unattainable and Detrimental Goal", New English Journal of International and Company Law.
23. Sijbren Cnossen, "Reform and Harmonization of Company tax systems in the European Union"
24. Sijbren Cnossen, "Tax Policy in the European Union, a Review of issues and options"
25. Silvia Giannini and Carola Maggiulli, " The effective tax rates in the EU Commission Study on corporate taxation: methodological aspects, main results and policy implications"
26. Timothy J. Goodspeed, "Tax Competition, Benefit Taxes and Fiscal Federalism",
27. <http://europa.eu.int>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τι συμβαίνει στην Ελλάδα.

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα η Ελλάδα δεν έκανε συστηματική προσπάθεια για τον επανασχεδιασμό του φορολογικού της συστήματος. Αντίθετα, έπαιρνε αποσπασματικά μέτρα που οδήγησαν στην δημιουργία ενός συστήματος που χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα, αδιαφάνεια και μεροληψία, και διακρίνεται από την παρουσία υψηλών φορολογικών συντελεστών

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 η πίεση για φορολογικά έσοδα δεν ήταν μεγάλη και αυτό οφειλόταν κατά κύριο λόγο στις χαμηλές κρατικές δαπάνες. Οι κρατικές δαπάνες που τότε ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. άρχισαν να αυξάνονται ραγδαία καθώς οργανώθηκε το κράτος πρόνοιας, άρχισαν να γίνονται μεγάλες επενδύσεις για έργα υποδομής και μεγάλα ποσά δίνονταν για να καλυφθούν τα ελλείμματα των επιχειρήσεων δημοσίας ωφέλειας. Την κατάσταση επιδείνωναν και οι τόκοι για το δημόσιο χρέος που συνεχώς αυξάνονταν. Τα φορολογικά έσοδα δεν επαρκούσαν πλέον για να καλύψουν τις κρατικές δαπάνες και το δημόσιο έλλειμμα έφτασε το 1990 το 16% του Α.Ε.Π.. Τα κριτήρια για την είσοδο στην Ο.Ν.Ε. απαιτούσαν τη λήψη δραστικών μέτρων. Τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν με μεγαλύτερο ρυθμό από ότι στις άλλες χώρες και έφτασαν το 10% του Α.Ε.Π. από το 1990 μέχρι το 2000.

Τα τελευταία χρόνια πάντως το φορολογικό σύστημα έχει βελτιωθεί καθώς εφαρμόζονται περισσότερο οι φορολογικοί νόμοι, το φορολογητέο εισόδημα έχει αυξηθεί, καταργώντας μερικές από τις υπάρχουσες φοροαπαλλαγές και φορολογώντας εισοδήματα που παλιότερα ήταν αφορολόγητα, και οι φορολογικές αρχές έχουν οργανωθεί καλύτερα.

Η αύξηση των φορολογικών εσόδων ως ένα σημείο οφείλεται στην καλύτερη οργάνωση των λογιστικών καταστάσεων των εταιριών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο και στη δράση ενός οργάνου του Σ.Δ.Ο.Ε. (Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος). Το σώμα αυτό επανδρώνεται με υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών και ως στόχο του έχει την πάταξη της φοροδιαφυγής κάνοντας έκτακτους ελέγχους σε νομικά αλλά και φυσικά πρόσωπα. Για τη λειτουργία του συγκεκριμένου σώματος τον τελευταίο καιρό έχουν ακουστεί

διάφορα δυσάρεστα σχόλια και το υπουργείο Οικονομικών εξετάζει τον επανασχεδιασμό του και τον καθορισμό ενός αυστηρότερου πλαισίου δράσης του..

Άλλα σημαντικό βήμα που έχει γίνει είναι η ίδρυση του ΚΕ.ΠΥ.Ο. το οποίο μέχρι το 1999 είχε εκπαιδεύσει περίπου 13.500 υπαλλήλους και είχε εκδώσει δύο εγχειρίδια για τον έλεγχο και τις διαδικασίες συγκέντρωσης των φόρων που απευθύνονταν στο Σ.Δ.Ο.Ε. και τις Δ.Ο.Υ.(Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες) και για τη χρήση της νέας βάσης δεδομένων.

Το 1998 ιδρύονται τα Τ.Ε.Κ.(Τοπικά Ελεγκτικά Κέντρα) και τα Π.Ε.Κ. (Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα) τα οποία έκαναν τακτικούς ελέγχους σε νομικά πρόσωπα και επιτηδευματίες, αλλά η δραστηριότητα τους σταμάτησε πρόσφατα.

Ο φόρος εισοδήματος εφαρμόζεται σε όλα τα κέρδη που προκύπτουν από δραστηριότητες που διεξάγονται εντός του ελληνικού εδάφους από νομικά πρόσωπα που εδρεύουν είτε στην ίδια τη χώρα είτε σε τρίτες χώρες. Ο φορολογικός συντελεστής για τις μη εισηγμένες εταιρίες ήταν αρχικά 40%, μειώθηκε σε 37,5% και στη συνέχεια έφτασε το 35% για να φτάσει τον συντελεστή των εισηγμένων. Από το 2001 σταματάει η διάκριση ανάμεσα σε χώρες που εδρεύουν στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.

Αξίζει να σημειωθεί πως το φορολογικό σύστημα δείχνει μια εύνοια προς τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων με δάνεια αφού οι τόκοι εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα και φορολογούνται με πολύ χαμηλό φορολογικό συντελεστή όταν είναι στα χέρια του δανειοδότη.

Ένα περίεργο φαινόμενο του υπάρχοντος συστήματος είναι πως τα μερίσματα που δίδονται από ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία υπόκεινται ξανά σε φορολόγηση που μπορεί να φτάσει το 64,25% με αποτέλεσμα την ενθάρρυνση των επενδύσεων σε συμμετοχές σε ίδια κεφάλαια και την αποθάρρυνση των μακροπρόθεσμων αποταμιεύσεων. Άλλη μια διαφορά που επηρεάζει τον επιμερισμό των κεφαλαίων ανάμεσα σε εισηγμένες και μη εισηγμένες εταιρίες είναι ο φορολογικός συντελεστής που εφαρμόζεται στις μεταβιβάσεις των μετοχών. Έτσι αν οι μετοχές που μεταβιβάζονται είναι εισηγμένων εταιριών τότε ο επιβαλλόμενος φορολογικός συντελεστής είναι 0,6%, ενώ όταν είναι μη εισηγμένων εταιριών είναι 5%.

Στην Ελλάδα η φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων επιβλήθηκε με το Ν.Δ. 3843/1958. Από το 1959 και μετά οι ανώνυμες εταιρίες και οι συνεταιρισμοί φορολογούνται ως νομικά πρόσωπα για τα μη διανεμημένα κέρδη, ενώ τα κέρδη που

διανεμόντουσαν (μερίσματα, αμοιβές του Δ.Σ., αμοιβές εργαζομένων κλπ.) φορολογούνταν ως εισοδήματα των φυσικών προσώπων. Με τον τρόπο αυτό δεν υπήρχε διπλή φορολόγηση. Το σύστημα αυτό δεν εφαρμόστηκε για τα υπόλοιπα νομικά πρόσωπα γιατί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ.3323/1955 το εισόδημα το αποκτούσαν τα φυσικά πρόσωπα και όχι τα νομικά. Αυτό το σύστημα ίσχυε μέχρι το 1992. Στη συνέχεια έγιναν διάφορες καινοτομίες, όπως η ενιαία φορολόγηση των νομικών προσώπων με συντελεστή 35% επί του συνόλου των φορολογητέων κερδών. Έπαψε να υπάρχει η διαφορετική φορολόγηση διανεμομένων και αδιανέμητων κερδών για τις Α.Ε. , τους συνεταιρισμούς και τα κέρδη που αποκτούσαν από τη συμμετοχή τους σε Ε.Π.Ε και άλλες εταιρίες.

Κύρια γνωρίσματα του συστήματος φορολογίας νομικών προσώπων είναι πως ο φόρος επιβάλλεται στο συνολικό από κάθε πηγή καθαρό εισόδημα το οποίο αποκτούν τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα (με εξαίρεση τις ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες) και από τις αλλοδαπές εταιρίες και οργανισμούς. Φόρος επιβάλλεται και σε μέρος των εισοδημάτων των ημεδαπών και των αλλοδαπών νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ακόμα ο φόρος για τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού χαρακτήρα επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος για το εισόδημα που αποκτήθηκε το προηγούμενο διαχειριστικό έτος, ενώ για τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για το εισόδημα που αποκτήθηκε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Σε όλα τα νομικά πρόσωπα επιβάλλεται φορολογικός συντελεστής 35% και εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του νομικού προσώπου και των προσώπων που λαμβάνουν τα κέρδη που διανέμονται. Τα κέρδη που διανέμονται δεν μπορούν να φορολογηθούν με βάση άλλη φορολογική κλίμακα ανάλογα με το ποιος είναι αποδέκτης τους, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για δικαιολόγηση τεκμηρίων.

Γενικά το εταιρικό φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά περίπλοκο. Οι εταιρίες ανάλογα με τη δομή, τις δραστηριότητες και το μέγεθος τους υπόκεινται σε διαφορετική νομοθεσία. Ανάλογα με το μέγεθος τους οι εταιρίες είναι υποχρεωμένες να συμμορφώνονται με τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.). Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων αναφέρει αναλυτικά τις οικονομικές καταστάσεις που πρέπει να τηρούνται και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να συντάσσονται. Ακόμα. υπάρχει και το αναλυτικό σχέδιο για την τήρηση των λογαριασμών των εταιριών το γνωστό Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

Τα τελευταία χρόνια, για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, που ήταν πολύ συχνό φαινόμενο, θεσπίστηκαν κάποια αντικειμενικά κριτήρια, που προβλέπουν ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, ποια πρέπει να είναι τα ετήσια έσοδα της και ποιες οι αντίστοιχες δαπάνες. Επιπλέον, έχει καθιερωθεί να γίνονται έλεγχοι στις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών, ανά περιόδους ετών είτε από τις αρμόδιες ΔΥΟ, είτε από τα ΤΕΚ και τα ΠΕΚ. Οι έλεγχοι αυτοί είναι γνωστοί ως περαιώσεις και συνάφειες, ενώ δίνεται η δυνατότητα οι έλεγχοι αυτοί να γίνουν με απευθείας έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων ή εξωλογιστικά, με βάση κάποιους πίνακες που έχουν βγάλει οι οικονομικές υπηρεσίες. Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να πληρώνουν πρόστιμα για τις παραβάσεις που κάνουν, ενώ με νέες ρυθμίσεις που προωθεί το Υπουργείο οικονομικών οι παραβάσεις αυτές θα μετρούνται με μόρια.

Προτάσεις για αναδιάρθρωση του συστήματος.

Για να γίνει το φορολογικό σύστημα πιο κατανοητό και πιο εφαρμόσιμο πρέπει να σταματήσουν οι διαρκείς αλλαγές στους φορολογικούς νόμους, ώστε το σύστημα να γίνει πιο απλό και να υπάρχει βεβαιότητα για την εφαρμογή του. Όλες οι αλλαγές που θα γίνονται θα πρέπει να είναι σαφείς και κατανοητές από τους ενδιαφερόμενους. Σε γενικές γραμμές το φορολογικό βάρος στην Ελλάδα δεν διαφέρει πολύ από το φορολογικό βάρος στις άλλες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. Αυτό που διαφέρει είναι η κατανομή. Υπάρχουν προτάσεις για διεύρυνση της φορολογικής βάσης και μείωση των ψηλότερων φορολογικών συντελεστών. Ειδικότερα για τη φορολόγηση νομικών προσώπων θα πρέπει να μειωθούν τα φορολογικά κίνητρα και να επικεντρωθούν στους τομείς που αποτυγχάνει η αγορά. Μία επιπλέον πλευρά του φορολογικού συστήματος που θα πρέπει να επανεξεταστεί είναι η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση των ναυτιλιακών και offshore εταιριών. Οι διαφορές αυτές μπορεί να δίνουν κίνητρα στις εταιρίες για φορολογικό σχεδιασμό και να στρεβλώνουν τον κατανομή του κεφαλαίου.

Η επιτροπή Γεωργακόπουλου (το 2002), επεσήμανε πως υπάρχει μεγάλη διάσταση ανάμεσα στο θεσμικό εταιρικό φορολογικό συντελεστή που είναι 35% και τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή που είναι περίπου 22%. Η απόκλιση αυτή είναι από τις μεγαλύτερες στην Ε.Ε.. αιτία αυτού του φαινομένου είναι η πληθώρα φορολογικών ελαφρύνσεων και απαλλαγών που υπάρχουν στη φορολογική

νομοθεσία, για το λόγο αυτό η επιτροπή πρότεινε την κατάργησή τους. Άλλη μία πρόταση της επιτροπής είναι η φορολόγηση των μικρών επιχειρήσεων με βάση την εταιρική φορολόγηση και όχι με βάση την φορολογία φυσικών προσώπων, με τη διαφορά όμως ότι σε αυτές θα εφαρμόζεται χαμηλότερος φορολογικός συντελεστής (25%).

